

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa Investeeringud
maapiirkondadesse

Eesti maaelu arengukava 2014–2020 toetusmeetme 1 „Teadmusiire ja teavitus“ rakendamistulemuste analüüs teadmussiirde pikaajaliste programmide kohta

*Hanna Kreen
teadus- ja arendusosakond / peaspetsialist
Tallinn 2017*

Sisukord

Sissejuhatus	3
1 Metoodika.....	4
2 Toetuse taotlemine ja riigihangete avaldamine	5
3 Toetuse määramine ehk riigihangete korraldamine.....	6
4 Pakkumused programmi teostamiseks	9
5 Pakkumuse hindamine ja hindamiskriteeriumid	12
6 Koostöö	14
7 Toetatud ehk tellitud tegevused	17
8 Toetuse väljamaksmine	20
9 Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamine	23
Kokkuvõte	26
Lisa	28
Põllumajanduspoliitika rakendamise tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm ...	28
Tellimine.....	28
Täitmine	28
Mahepõllumajanduse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm.....	31
Tellimine.....	31
Täitmine	32
Taimikasvatuse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm.....	34
Tellimine.....	34
Täitmine	35
Aianduse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm	36
Tellimine.....	37
Täitmine	37
Ühistegevuse tegevusvaldkonnas teadmussiirde pikaajaline programm.....	37
Toiduohutuse tegevusvaldkonnas teadmussiirde pikaajaline programm	38
Loomakasvatuse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm.....	38

Sissejuhatus

Käesolevas rakendusanalüüsis analüüsitakse Eesti maaelu arengukava 2014-2020 (edaspidi *MAK 2014-2020*) meetme 1 „Teadmussiirde ja teavitus“ raames teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamiseks antavat toetust. Analüüs käsitleb ainult pikaajaliste programmide raames planeeritud ja toetatud tegevusi seisuga 31. detsember 2016. Ühtse ülevaate andmiseks, käsitleb rakendusanalüüs lühidalt ka eelmises rakendusanalüüsis (mai 2016) esitatut.

Meetme üldeesmärgiks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori ettevõtjate ning nende töötajate arendamine. Toetuse aluseks on maaeluministri 28. aprilli 2015. a. määrus nr 46 „Teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamise toetus“. Programmperioodiks kavandatud tegevuse „Pikaajalised programmid“ rakendamiseks 8 miljonit eurot (kogu meetme eelarve on 12 miljonit eurot). Arengukava meetme „Teadmussiire ja teavitus“ raames rahastatakse toetusi 89% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 11% ulatuses Eesti riigieelarvest.

MAK 2014-2020 koostamisel planeeriti järgmised pikaajalised programmid: taimekasvatus, mahepõllumajandus, toiduteave, ühistegevus, loomakasvatus, aiandus, põllumajanduspoliitika, 2015. aasta jooksul kinnitati 7 pikaajalise programmi nõuded ja eelarve maaeluministri käskkirjadega, kuulutati välja 5 riigihanget, millest ühe kohta sõlmiti leping 2015. aastal. 2016. aasta jooksul kuulutati välja 4 riigihanget, sõlmiti 5 programmi lepingud.

Esimesed teadmussiirde programmide infopäevad toimusid 2015. aastal (15 tk), 2016. aastal toimus 128 infopäeva, 5 konverentsi ja 4 täienduskoolitust, korraldati 22 esitlustegevust, 5 ettevõtete külastust ja 4 õpiringi ning anti välja 16 teabematerjali.

1 Metoodika

Teadmussiirde pikaajalised programmid korraldatakse PRIA ja Maaeluministeeriumi koostöös, analüüsi teostamisel on kasutatud teavet hangete korraldamisest (nii hankeprotsessist kui hiljem sõlmitud hankelepingute andmeid).

Rakendusanalüüsi koostamisel kasutati Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametilt (edaspidi PRIA) 31. detsembri 2016. a seisuga saadud andmeid. Lisaks on kasutatud teavet programmide täitjate tegevusaruannetest. Tabelid ja joonised on koostatud PRIA või programmide täitjate esitatud algandmete põhjal. MAK 2014–2020 seirearuand ning käesoleva rakendusanalüüsi võrreldavuse tagamiseks on väljamaksete summad esitatud 31.12.2016 seisuga.

Rakendusanalüüs sisaldab kvantitatiivseid andmeid ja nende analüüsi ning hinnanguid.

2 Toetuse taotlemine ja riigihangete avaldamine

Toetuse aluseks on maaeluministri 28. aprilli 2015. a. määrus nr 46 „Teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamise toetus“. Toetuse andmine korraldatakse kooskõlas riigihangete seadusega. Senine toetuse menetluspraktika keskendus üksiktegevustele, erinevad organisatsioonid või koolitusasutused taotlesid samal ajal toetust paljude sarnaste tegevuste jaoks. Pikaajaline planeerimine peaks vähendama dubleerimist ning võimaldama tegevusvaldkonna teavitamise alase kompetentsi väljaarendamist, sh sellistes valdkondades, mis seni on jäänud tähelepanuta. Programmide kirjeldused kooskõlastati teadmussiirde komisjoniga (www.agri.ee/et/teadmussiirde-komisjon). 2015. aasta jooksul kinnitati 7 pikaajalise programmi nõuded ja eelarve järgmiste maaeluministri käskkirjadega: 17. juuni 2015 käskkiri nr 89¹ ja 4. detsembri 2015. a käskkiri nr 41².

Eesti maaelu arengukavas 2014–2020 on sõnastatud, et toetuse taotlejal peab olema kogemus täiskasvanute koolitamisel ning kogemus teadus- ja arendustegevuse korraldamisel, tasemeõppe korraldamisel kõrg- või kutsehariduse tasemetel või avalike ülesannete täitmisel. Taotleja nõuete kehtestamisel on lähtutud põhimõttest, et taotlejal peab olema kogemus (1) taotletava programmi valdkonnas ning (2) teadmussiirde alaste tegevuste meetodilisel korraldamisel ja pikaajalisel planeerimisel. Programmide edukuse tagamiseks peab taotleja või ühispakkuja olema püsiva iseloomuga isik või asutus.

2015. aasta jooksul kuulutati välja 5 riigihanget, millest ühe kohta sõlmiti leping 2015. aastal. 2016. aasta jooksul kuulutati välja 4 riigihanget, sõlmiti 5 programmi lepingud (tabel 1).

Tabel 1. Rakendatavad riigihanked teadmussiirde pikaajaliste programmide kohta (2015–2016)

Hanke nr	Nimetus	Programmi eelarve, €	Hanke-menetluse liik	Avaldatud	Taotluse (või pakkumuse) esitamise tähtpäev
166179	Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduspoliitika rakendamise tegevusvaldkonnas	900 000	Avatud	12.08.2015	24.09.2015
167357	<i>Teadmussiirde pikaajaline programm taimekasvatuse tegevusvaldkonnas (luhtus taotluste puudumise tõttu)</i>	2 000 000	Võistlev dialoog	6.10.2015	9.11.2015
168884	Teadmussiirde pikaajaline programm taimekasvatuse tegevusvaldkonnas II	2 000 000	Võistlev dialoog	09.11.2015	17.12.2015
169319	Teadmussiirde pikaajaline programm mahepõllumajanduse tegevusvaldkonnas	1 300 000 (hanke eelarve 720 000)	Avatud	30.11.2015	11.01.2016

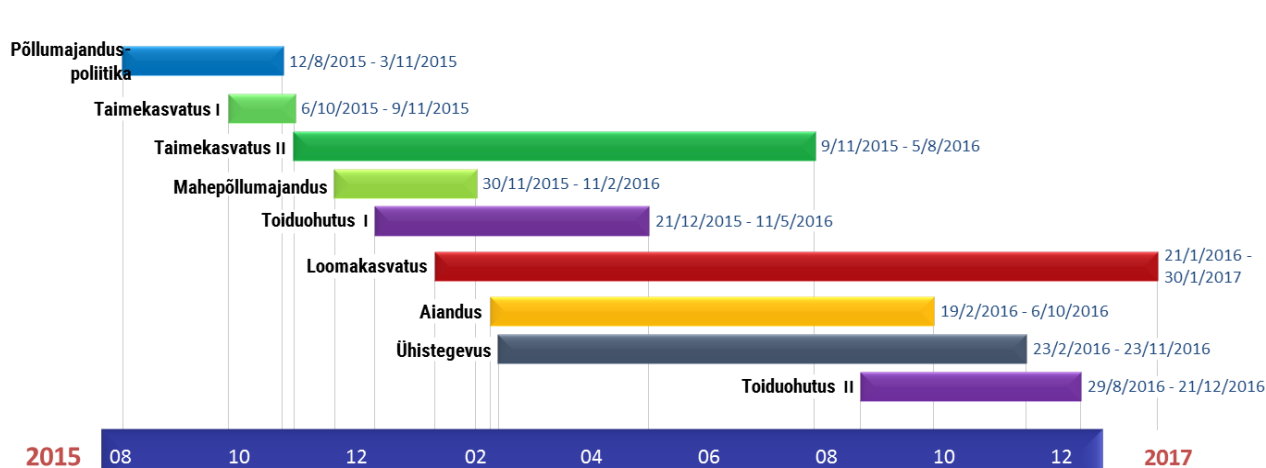
¹ maaeluministri 17.06.2015 [käskkiri nr 89](#): programmid mahepõllumajandus, taimekasvatus, toiduohutus, aiandus, põllumajanduspoliitika rakendamise abinõud

² maaeluministri 04.12.2015 käskkiri nr 41: programmid ühistegevus ja loomakasvatus

Hanke nr	Nimetus	Programmi eelarve, €	Hankemenetluse liik	Avaldatud	Taotluse (või pakkumuse) esitamise tähtpäev
170010	Teadmussiirde pikaajaline programm toiduohutuse tegevusvaldkonnas (luhtus taotleja loobumise tõttu)	1 200 000	Võistlev dialoog	21.12.2015	12.02.2016
170586	Teadmussiirde pikaajaline programm loomakasvatuse valdkonnas 3	1 200 000	Võistlev dialoog	21.01.2016	01.03.2016
171666	Teadmussiirde pikaajaline programm aianduse tegevusvaldkonnas	800 000	Võistlev dialoog	19.02.2016	29.03.2016
171752	Teadmussiirde pikaajaline programm ühistegevuse tegevusvaldkonnas	600 000	Võistlev dialoog	23.02.2016	15.04.2016
177781	Teadmussiirde pikaajaline programm toiduohutuse tegevusvaldkonnas II	1 200 000	Avatud	29.08.2016	9.11.2016

Kõigi riigihangete korraldamise ajakava (väljakuulutamise kuni hankemenetluse lõpetamine või lepingu sõlmimine) on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Riigihangete korraldamise ajatelg, 2015–2016 (loomakasvatuse programmi puhul raamlepingu sõlmimise eeldatud kuupäev)

3 Toetuse määramine ehk riigihangete korraldamine

Riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 70 kohaselt võib raamlepingu sõlmida kuni 4 aastaks (48 kuud), kuigi määrase kohaselt võib maksetaotluseid esitada kuni 30.06.2023. Et programmide edukaks rakendamiseks võib olla vajalik toetuse eraldamine erinevatel aastatel erinevates mahtudes ja mahte pikaks ajaks ette ennustada on keeruline, kuulutati hanketeadetes välja lepingute mahuks enamasti kogu programmi eelarve. Otsus esimese raamlepingu edukaks tunnistamise kohta tehti oktoobris 2015, seitsmenda programmi hange on lõpetamata (tabel 2).

³ Luhtunud 18.02.2017 seisuga, pakkumuse mittevastavuse tõttu

Tabel 2. Toetuse määramine teadmussiirde pikaajaliste programmide kohta (2015–2016)

Toetuse määramise aeg	Määratud toetus, € (raamlepingu maht vastavalt hanketeatele)	Raamlepingu allkirjastamise kuupäev ⁴
oktoober 2015 (põllumajanduspoliitika)	900 000	2. november 2015
2015 kokku	900 000	
veebruar 2016 (mahe)	720 000	9. veebruar 2016
august 2016 (taimekasvatus)	2 000 000	4. august 2016
oktoober 2016 (aiandus)	800 000	3. oktoober 2016
november 2016 (ühistegevus)	600 000	18. november 2016
detsember 2016 (toiduohutus)	1 200 000	15. detsember 2016
2016 kokku	5 320 000	

Hankekommisjonidesse kuuluvad ametnikud nii PRIAst kui Maaeluministeeriumi erinevatest osakondadest (maaeluministeeriumi ametnikud määrati komisjoni vastavalt programmide tegevusvaldkondadele). Riigihangete korraldamise protsessi kestus sõltus valitud hankemenetluse liigist ja programmi keerukusest.

Hankemenetluse edukus sõltub väga palju hanke ettevalmistuse tasemest. Avatud menetluste puhul on ettevalmistus enne hanke alustamist suur ja ka vastutus „õigete asjade“ tellimise valikul suur, lepinguni jõudmiseni kulus 2,5 kuni 4 kuud. RHS § 35 kohaselt peab hanketeade olema avalik vähemalt 30 päeva võistleva dialoogi või 45 päeva avatud hankemenetluse korral ning edasine menetluse kiirus sõltub nii pakkumuse kvaliteetsusest kui ametnike suutlikkusest. **Võistleva dialoogi puhul** on küll võimalus plaanitavad tegevused omavahel läbi rääkida ja parim lahendus leida ühiselt, ent **hanke väljakuulutamiseni kuni lepingu sõlmimiseni kulus 8 kuni 12 kuud**. Kui pooltel on sarnane arusaam tegevuste eesmärgist ja oodatavast tulemusest, võib kiiret menetlust takistada vaid suvepuhkuste aeg. Kui partnereid on palju ning pörkuvad ootused programmile, otsustusvõime ja soov ootustele vastata, kulub lahenduseni jõudmiseks aega oluliselt rohkem.

Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduspoliitika rakendamise tegevusvaldkonnas: infopäevade ja/või täienduskoolituste korraldamine põllumajanduspoliitika abinõude valdkonnas, s.t nii MAK 2014-2020 meetmete kui otsetoetuste, kvaliteedikavade jmt teemadel. Hankele 166179 esitasid eduka pakkumuse Tartumaa Põllumeeste Liit, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda.

Teadmussiirde pikaajaline programm mahepõllumajanduse tegevusvaldkonnas: Programm kavandati peamiselt Eesti mahepõllumajanduse arengukava 2014–2020 eesmärkide saavutamiseks ja tegevuste elluviimiseks. Hanget nr 169319 täidavad ühiselt Eesti Maaülikool, Eesti Taimekasvatuse Instituut, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus ja SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus.

Teadmussiirde pikaajaline programm taimekasvatuse tegevusvaldkonnas: eesmärgiks on tõsta põllumajandustootja teadlikkust eelkõige **põllukultuuride** kogu külvikorda hõlmava täppisviljeluse ja integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamisest. Hankele nr 168884 esitasid eduka ühistaotluse

⁴ Raamlepingu sõlmimise kuupäevaks arvestatakse lepingu allkirjastamist PRIA poolt

(võistlev dialoog) Eesti Taimekasvatuse Instituut, Eesti Maaülikool ja Põllumajandusuuringute Keskus.

Teadmussiirde pikaajaline programm aianduse tegevusvaldkonnas: eesmärgiks on tõsta aiandussektoris tegelevate ettevõtjate ja töötajate teadmiste taset teemadel, mis on seotud aianduskultuuride viljelemise, lisandväärtuse loomise läbi esmase töötlemise ja säilitamise, müügiedenduse ja finantsküsimustega ning seeläbi suurendada nende konkurentsivõimet. Programm katab järgmiseid valdkondi: avamaa köögiviljandus, katmikaiandus, puuviljandus, marjakasvatus, uute aiakultuuride introduksioon. Hankele nr 171666 esitasid eduka pakkumuse Eesti Maaülikool, Eesti Taimekasvatuse Instituut, Räpina Aianduskool ja Eesti Aiandusliit.

Teadmussiirde pikaajaline programm ühistegevuse tegevusvaldkonnas: eesmärgiks on tegeleda põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate ühistegevusega seotud väljakutsetega, et muuta ühistegevuse koostöövorm järjest sisukamaks ning ettevõtjatele tulutoovamaks. Ühistegevusena käsitletakse põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate **majandusliku ühistegevuse** edendamist. Hankele nr 171752 esitasid eduka pakkumuse Eesti Maaülikool, MTÜ Eesti Põllumeeste Keskkliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, MTÜ Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Keskkliit, Põllumeeste Ühistu KEVILI ja MTÜ KEVILI Koolitused.

Teadmussiirde pikaajaline programm toiduohutuse tegevusvaldkonnas: eesmärgiks on tõsta toidutoorme ja toidu tootmise ning töötlemisega tegelevate põllumajandusettevõtjate, teiste toidurettevõtjate ning ettevõtete töötajate ja seeläbi ka elanikkonna **toidu ja toiduohutuse** alast teadlikkust. Hankele nr 177781 esitasid eduka pakkumuse Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit, OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskus, Eesti Maaülikool.

Teadmussiirde pikaajaline programm loomakasvatuse tegevusvaldkonnas: Programmi objektiks on loomakasvatusektoris (v.a. vesiviljelus) tegelevatele ettevõtjatele ja töötajatele suunatud teavitus- ja koolitustegevused. Loomakasvatuse tegevusvaldkonna pikaajalise programmi eesmärk on tõsta ettevõtjate ja töötajate teadmiste taset teemadel, mis on seotud **põllumajandusloomade** pidamise, söötmise, heaolu, tervise, taudiennetuse, aretuse ja geneetiliste ressursside säilitamise, ohutu ja kvaliteetse sööda, ning esmase töötlemise kaudu lisandväärtuse loomisega. Hankele nr 170586 esitasid ühistaotluse Eesti Maaülikool, Järvamaa Kutsehariduskeskus, Eesti Põllumeeste Keskkliit ja Maaelu Edendamise Sihtasutus, pakkumuse esitamine toimus 2017. aastal. Seisuga 18.02.2017 tunnistati hange luhtunuks pakkumuse mittevastavuse tõttu.

Kõigi teadmussiirde pikaajaliste programmide puhul sõlmitakse raamleping kestusega 48 kuud ning iga aasta (või kvartali) kohta sõlmitakse täpsustatud hankeleping. Vastavalt raamlepingu tingimustele võivad täpsustuda tegevuste teemad ning toimumiskordade arv, kuid seda vaid tehnilises kirjelduses ning raamlepingus märgitud piirides.

4 Pakkumused programmi teostamiseks

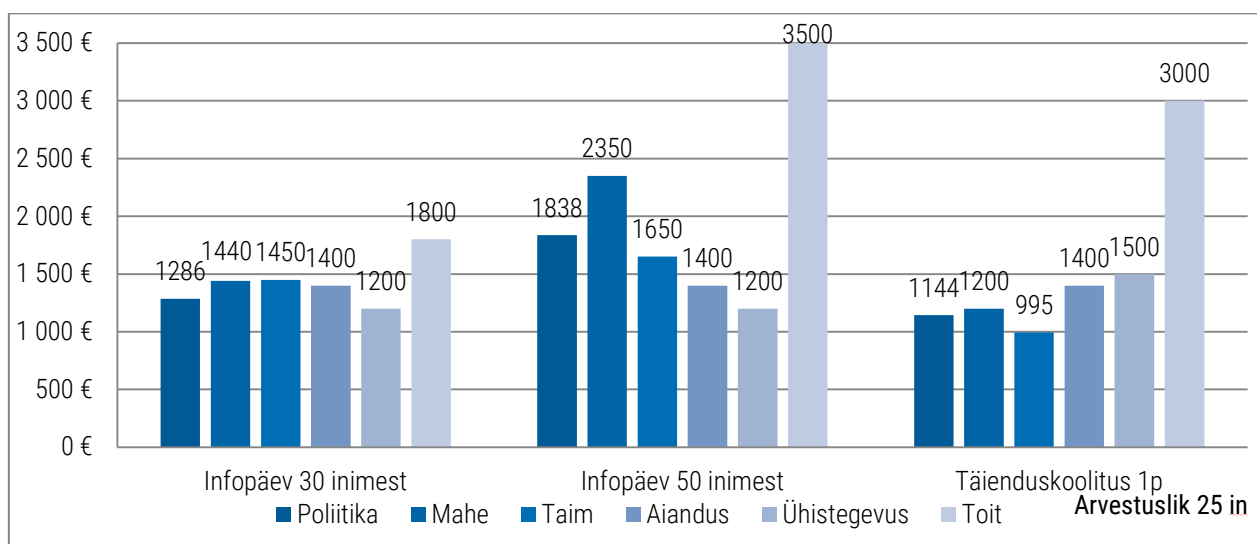
Teadmussiirde pikaajaliste programmide elluviimiseks toetatavad tegevused on kirjeldatud toetuse määruuses, kuid kõigi programmide puhul ei ole sõltuvalt nende eesmärgist vajalik korraldada kõiki võimalikke tegevusi. Sõltuvalt programmist korraldatakse kas rohkem infopäevi või konverentse, antakse välja rohkem teabematerjale või arendatakse veebilehte (tabel 3). Näiteks aianduse tegevusvaldkonnas loobuti käsiraamatute ja teabematerjalide tellimisest, kuna aiandusalast kirjandust on raamatupoodides juba piisavalt.

Tabel 3. Tegevuste hinnanguline osakaal programmi eelarves pakkumuste alusel, %

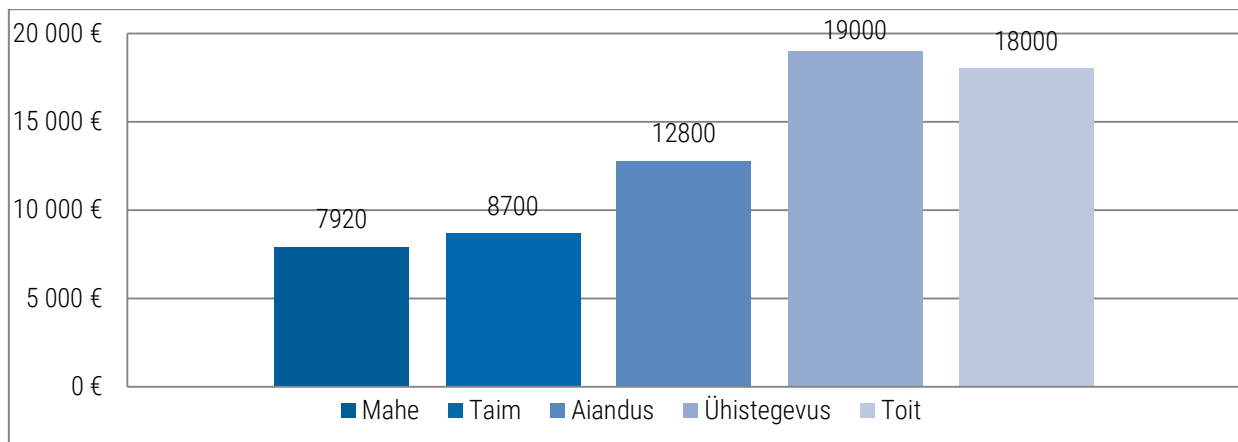
Tegevus / tegevusvaldkond	Poliitika	Mahe	Taimekasvatus	Aiandus	Ühistegevus	Toiduohutus
infopäev	97	42	4	8	6	14
konverents		5	8	12	15	10
koolitus			11		13	23
teabematerjal	3	8	5		6	11
käsiraamat		10	2		26	17
veebileht		3	2		6	26
esitlustegevus		16	67	80		
ettevõtete külastus		9			22	
õpiring		7			7	

MAK 2014–2020 teadmussiirde ja teavituse meetme kavandamisel ning lihtsustatud kulumeetodite rakendamiseks telliti uuring, mille tulemusel kehtestati meetme teise osa, üleriigiliste ja maakondlike tegevuste toetuse rakendamiseks infopäevade, koolituste ja konverentside ühikumäärad: vastavalt 47 eurot infopäeval osaleja kohta, 65 eurot koolitusel ja 84 eurot konverentsil osaleja kohta. Hangete pakkumused näitavad esialgse hinnanguga võrreldes teistsuguseid maksumusi (joonised 2 ja 3)

Joonis 2. Pakutud ühikhindade võrdlus infopäevade ja täienduskoolituste puhul eurodes

Joonis 3. Pakutud ühikhindade võrdlus konverentside puhul eurodes (arvestuslik 120 osalejat või konkreetne ühikhind)

Teadmussiirde ja teavituse meetme kavandamisel eeldati, et infopäevade, täienduskoolituste ja konverentside korraldamisel on valdavalt standardsed kulud ning need ei sõltu oluliselt ürituse teemast. Teadmussiirde pikaajaliste programmide tellimine näitab, et lisaks standardsetele kuludele mõjutavad hinda järgmised aspektid:

- toimumine loengusaalis või praktikas (põllu veeres tehnika rent, loomalaudas vajadus kaitseriietuse järele, laboris vajadus töövahendite järele jne);
- planeeritav osalejate arv (väiksema suurusega üritusel on ühe osaleja kohta suuremad kulud: lektori tasu, korraldus);
- toimumine taotleja ruumides (kutsekool, ülikool) või rendiruumides (konverentsikeskus, hotell);
- toimumine lektorite asukoha lähedal või Eesti teises otsas (palju üritusi toimub Tartus, saartel väga harva);
- lektorite päritolu (ametnik, kutsekooli õpetaja, praktik, välisriigi esindaja);
- lektorite arv (nt üks või mitu välislektorit ühel konverentsil);
- teema korduvus (taimekaitsekoolituse õppekava on väikeste muudatustega kasutatav mitmeid kordi mitmel aastal) jne.

Joonistel 2 ja 3 on tulbad reastatud pakkumuse esitamise ajalises järjestuses. Esimeste pakkumuste koostajad püüdsid ühikhindade esitamisel lähtuda teadmussiirde ja teavituse toetuse kohta kehtestatud ühikmäärade sarnastest summadest, järgnevad pakkumused on esitatud järjest enam arvestades tõenäolisi tegelikke kulusid. Näiteks: toiduohutuse infopäevadel ja täienduskoolitustel arvestatakse praktiliste töövahendite vajadusega, ühistegevuse konverentsil mitme välisesineja kutsumisega. Lisaks ei osanud esimeste hangete pakkumuse tegijad arvestada käibemaksu nüanssidega ega EAFRD teavitamise kuludega.

Lisaks infopäevadele, täienduskoolitustele ja konverentsidele esitati pakkumustes ühikhinnad ettevõtete külastuste (300–357 € osaleja kohta Eestis), õpiringide (3000 € aastas, 3–4 kohtumist), veebilehe haldamise (433–1200 € kuus) kohta. Esitlustegevuste puhul, mis eeldavad ka esitletava

maa-ala ettevalmistusi, on ühe esitluspäeva hinnaks 5063 € kuni 16 385 € sõltuvalt ühe katse esitlemise kordade arvust ning esitletavast kultuurist. Käsiraamatute ja teabematerjalide maksumused on väga erinevad, lisaks vaid elektroonilisena või ka trükitult avaldamisele sõltuvad hinnad nii trükikvaliteedist, tiraažist kui ka materjali valmisoleku astmest. Näiteks A4 formaadis 50 lk teabematerjali kordustrukki hinnaks esitati 2000 €, aga interaktiivse elektroonilise uue käsiraamatu koostamise hinnaks 10 840 €.

5 Pakkumuse hindamine ja hindamiskriteeriumid

Vastavalt RHS §-le 50 hinnatakse pakkumusi arvestades hanketeates, hankedokumentides või pakkumuse esitamise ettepanekus sätestatud hindamiskriteeriume. Kui leping sõlmitakse madalaima hinna alusel (§ 50 lg 3), hinnatakse pakkumusi lähtuvalt nende maksumusest. Kui leping sõlmitakse majanduslikult soodsaima pakkumuse alusel (§ 50 lg 2), hinnatakse pakkumusi vastavalt hindamise kriteeriumidele omistatud suhtelisele osakaalule.

MAK 2014-2020 kohaselt tuli pakkumuse hindamisel võtta arvesse lähteülesannet, sh teema ja pakutud tegevuste vastavust maaelu arengu prioriteetidele ning programmi valdkonnaga sobivate arengukavadele, tegevuskavadele või strateegiatele (nt säästva taimekaitse strateegia, kliimamuutuste strateegia, biomajanduse arengukava jt). Muuhulgas tuli hinnata programmi tegevuste maksumust ning pakkumuse asjakohasust, taotleja ja teostajate varasemat kogemust ning kompetentsust vastavas teemavaldkonnas ning koostööd sektori organisatsioonide, teadus- ja arendusasutuste, valdkonna teiste koolitajate või nõustamisteenuse pakkujatega. Osa MAK 2014–2020 dokumendis nimetatud kriteeriumitest täideti kvalifitseerimise nõuetega. Hindamiskriteeriumid valiti vastavalt sellele, millistel tegevustel on programmi täitmisel kõige suurem osakaal (tabel 4).

Tabel 4. Teadmussiirde pikaajaliste programmide hindamiskriteeriumide rakendamine

Programm	Hindamiskriteerium	Võimalikud punktid	Saadud punktid
Põllumajandus-poliitika abinõude rakendamine	Pakkumuse kogumaksumus	80	80
	Pakkuja varasem kogemus põllu- või maamajanduslikke infopäevade, koolituste või konverentside korraldamisel, milles on igas osalenud vähemalt 25 osalejat	10	10
	Pakkuja varasem kogemus põllu- või maamajanduslikke infopäevade, koolituste või konverentside korraldamisel, milles on igas osalenud vähemalt 50 osalejat	10	10
Mahepõllumajandus	Pakkumuse kogumaksumus	60	60
	Pakkuja varasem kogemus põllumajanduslike infopäevade, koolituste või konverentside korraldamisel hanketeate avaldamisele eelnenu 3 aastal (hindamisel ei arvestata tasemekoolituste korraldamist)	5	5
	Pakkuja varasem kogemus põllumajanduslase teabematerjali ja/või käsiraamatute koostamisel või täiendamisel hanketeate avaldamisele eelnenu 3 aastal	5	5
	Pakkuja varasem kogemus mahepõllumajanduse valdkonna teadus- ja rakendusuringute teostamisel hanketeate avaldamisele eelnenu 3 aastal	10	10
	Pakkuja varasem kogemus teadus- ja arendustegevuse teostamisel ja tasemeõppe või kutsehariduse korraldamisel hanketeate avaldamisel eelnenu 3 aastal	10	10
	Pakkuja meeskonnaliikmete varasem kogemus mahepõllumajanduse valdkonnas	10	10
	Pakkuja kogumaksumus	80	80
Taimikasvatuse II	Pakkumuse kogumaksumus	80	80

Programm	Hindamiskriteerium	Võimalikud punktid	Saadud punktid
	Automaatilmajaamade võrgustikus kasutatavate automaatilmajaamade arv	10	10
	Teabematerjali Hea põllumajandustava täiendamine ja väljaandmine	10	5
Aiandus	Pakkumuse kogumaksumus	80	80
	Kavandavate esitluspäevade arv kalendriaastas	10	10
	Korraldatavate konverentside arv	10	0
Ühistegevus	Pakkumuse kogumaksumus	80	80
	Täienduskoolituste arv kalendriaastas	10	0
	Välisriigi ettevõtete külastuste arv	10	7
Toiduohutus II	Pakkumuse kogumaksumus	100	100

Ühe (ühis)taotleja puhul hanke kohta ei oleks võistleva dialoogi puhul pakkumuse majandusliku soodsuse hindamine enam vajalik, kuid tulenevalt RHSist tuleb kasutada algses hanketeates välja kuulutatud hindamise põhimõtet. Kuna pakkumusi esitati igale hankele vaid üks, said avatud menetlusena korraldatud pakkumused maksimaalsed punktid (100), võistleva dialoogi pakkujad (vaid üks iga programmi kohta) said valida, kas esitada minimaalsest nõutust kõrgem pakkumus või mitte.

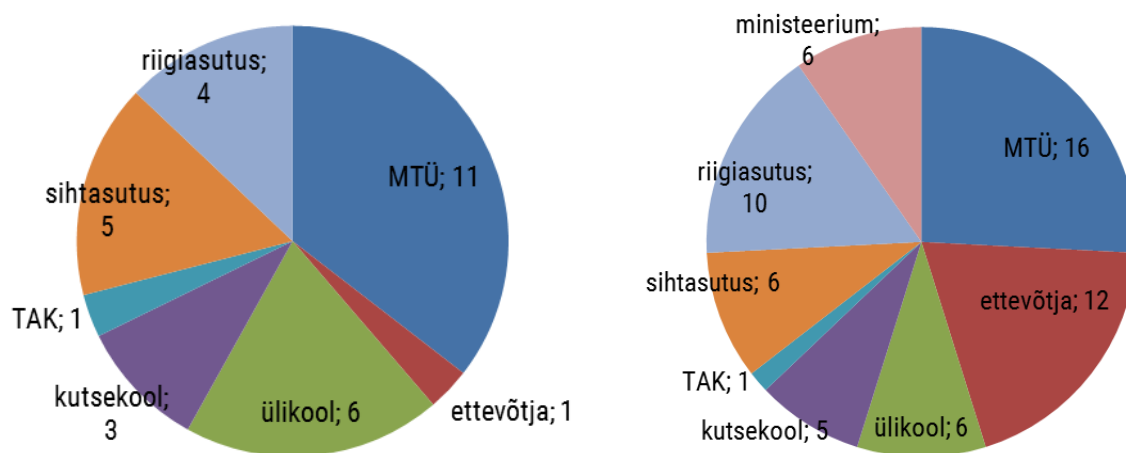
6 Koostöö

Pikaajalisi programme rakendatakse teadmussiirde tegevuste koondamiseks tegevusvaldkondade põhiselt. Teadmisi levitavad paljud organisatsioonid ja asutused, programmide edukaks toimimiseks on tihe koostöö teadmisi levitavate ja vajavate osapoolte vahel. Pikaajaline planeerimine esitab suure väljakutse teadmussiirde tegevustega seotud isikute ja asutuste vahelise koostöö korraldamisele.

Kõigile väljakuulutatud hangetele esitati ühistaotlused, kaasatud organisatsioonide või asutuste arv oli 18. Kõige rohkem kordi osalesid Eesti Maaülikool (6 hankes) ning Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ja Eesti Taimekasvatuse Instituut (mõlemad 3 hankes). Kahte hankesse kaasati ühistaotlejate või ühispakkujatena Järvamaa Kutsehariduskeskus, Eesti Põllumeeste Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus ja Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus.

Kuues tegevusvaldkonnas seitsmest vaatab üle ja kinnitab programmi nõukogu elluviidavate tegevuste koosseisu. Tegevuskava või tööplaani koostamiseks tuleb analüüsida programmi tegevuste tulemusi, jälgida sihtrühma teabevajadusi ning kaaluda teabevaldajate ettepanekuid. Programmide nõukogude liikmete hulka kuuluvad lisaks Maaeluministeeriumi ja täitjate esindajatele konkreetsetes valdkonnas aktiivsed organisatsioonid ja asutused ning valdkonna ettevõtete esindajad. Kinnitatud nõukogude liikmed ning ühistaotlejad on esitatud joonisel 4 ja tabelis 5. Nõukogude kaudu lisandus programmide tegevustesse 5 asutust või organisatsiooni ja 11 ettevõtjat (tootjat, töötlejat, konsulenti, ühistut) ning osa ühistaotlejatest said teistes programmides nõukogu liikmed.

Joonis 4. Teadmussiirde programmidesse kaasatud asutused ja organisatsioonid (kaasatud kordade arv): vasakul täitjad ja paremal täitjad koos programmide nõukogude liikmetega

Tabel 5. Programmide nõukogude koosseis

Programmi valdkond	Taotleja / pakkuja (volitatud partner esimesel kohal)	Nõukogu liikmed (organisatsioonid)
Mahepõllumajandus	Eesti Maaülikool Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus SA Eesti Maaülikooli Mahekeskus Eesti Taimekasvatuse Instituut	maheloomakasvatuse ettevõtte mahetaimekasvatuse ettevõtte mahepõllumajanduslik töötaja konsulent teadus- ja arendustegevuse või seirega tegelev asutus (Põllumajandusuuringute Keskus) Põllumajandusamet Veterinaar- ja Toiduamet Maaeluministerium ja Täitja
Taimekasvatuse	Eesti Taimekasvatuse Instituut Eesti Maaülikool Järvamaa Kutsehariduskeskus Põllumajandusuuringute Keskus	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda Eestimaa Talupidajate Keskliit Eesti Põllumeeste Keskliit Maaelu Edendamise Sihtasutus Põllumajandusamet Maaeluministerium ja Täitja
Aiandus	Eesti Maaülikool Eesti Taimekasvatuse Instituut Räpina Aianduskool Eesti Aiandusliit	aiandusettevõtja (4 in) konsulent Maaeluministerium ja Täitja
Ühistegevus	Eesti Maaülikool Eesti Põllumajandus- Kaubanduskoda Eestimaa Talupidajate Keskliit Eesti Põllumeeste Keskliit Maaelu Edendamise Sihtasutus Põllumeeste ühistu KEVILI MTÜ KEVILI Koolitused	ühistu (2 in) Maamajanduse Infokeskus Maaeluministerium ja Täitja
Toiduohutus (nõukogu moodustatud 18.01.2017)	Eesti Maaülikool Eesti Põllumajandus- Kaubanduskoda Eesti Toiduainetööstuse Liit Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskus	toidu töötajaid koondav organisatsioon Eestimaa Talupidajate Keskliit teadus- ja arendusasutus Veterinaar- ja Toiduamet Maaeluministerium ja Täitja

Teadmussiirde programmide tegevustesse on kaasatud suurem osa valdkonnas teadmiste levitamise või sihtgruppide esindajaid. Eesti Maaülikool kui suurim sihtgrupi koolitusasutus osaleb 6 programmis, olles 4 juhul ka ühistäitjate volitatud esindaja erinevate instituutide kaudu. Enim on teadmiste levitamisse nõukogu tasandil kaasatud põllumajandustootjaid ühendavaid mittetulundusühinguid: Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (5 programmis), Eesti Põllumeeste Keskliit (3 programmis), Eestimaa Talupidajate Keskliit (3 programmis). Piisavalt laialdane erinevatesse programmidesse kaasamine suurendab võimalust, et ürituste kvaliteet ühtlustub ning välditakse tegevuste ajaliskattuvust. Lisaks dubleerimiste vältimisele arutatakse nõukogus ka

ürituste päevakavades teemade võimaliku kattuvuse vähendamist. See aga ei ole alati otstarbekas, näiteks sööda tootmise teema on aktuaalne nii taimekasvatuse, kui loomakasvatuse valdkondades.

Kõigi programmide täitjad on valdkonna tegemistega tihedalt seotud asutused ja organisatsioonid, kes peaks teadma esindatavate sektorite vajadusi. Mahepõllumajanduse sektoris on ühist tegevust toetamas ka Mahepõllumajanduse Koostöökogu ning programmi täitjate hulgas on esindatud kõik aktiivselt tegutsevad organisatsioonid. Enim püüavad ettevõtete vajadustega arvestada aianduse ja mahepõllumajanduse programmid, kus praktikute osakaal nõukogus on suur (vastavalt 71% ja 40% kõigist nõukogu liikmetest). Teistest eristub ühistegevuse programm, mille nõukogus on hetkel vaid üks liige, kes ei ole otseselt seotud täitjate või riigiasutusega. Realseid tulemusi nõukogu töö efektiivsusest saab näha pärast mõneaastast pikaajaliste programmide rakendumist.

7 Toetatud ehk tellitud tegevused

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklile 14 toetatakse koolitustegevuste korraldamist (1.1), esitlus- ja teavitustegevuste korraldamist (1.2) ja ettevõtete külastuste ja õpiringide korraldamist (1.3).

Koolitustegevusteks loetakse nii ühe- ja mitmepäevased koolitused kui koolitusmaterjali või käsiraamatu koostamine. Koolituse kohta eeldatakse, et see võimaldab kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist, samuti ümberõpet. MAK 2007-2013 järelhindaja tegi ettepaneku suurendada koolitustegevuste osakaalu, sest koolitus panustab suurema töenäosusega osalejate kvalifikatsiooni, konkurentsivõime ja ettevõtlikkuse tõstmisesse. Seoses uue täiskasvanute koolituse seaduse rakendamisega 2015. aastal on organisatsioonidel, kes ei tegele igapäevaselt koolitusasutusena, keeruline muutunud olukorras toime tulla. Näiteks mahepõllumajanduse programmi täitjatel on võimalik korraldada algelt planeeritud infopäevi hoopis täienduskoolitustena, kui leitakse ressursid õppekavade koostamiseks.

Esitlus- ja teavitustegevusteks on infopäevad, konverentsid, teabematerjali või elektroonilise väljaande koostamine, esitluspäevad ja otseselt esitlustegevuse jaoks vajalik mittetootlik investeering. Esitlustegevus on praktiline tegevus, et illustreerida tehnoloogiat, uut või oluliselt parandatud tehnikat või uut tootmispraktikat (nt põllupäev). Ehkki kavandatud esitlus- ja teavitustegevuste hulk on teiste tegevuste liikidega võrreldes oluliselt suurem, korraldatakse palju praktilisi esitluspäevi reaalsetes tootmisoludes (ettevõtetes) või katsekeskustes.

Hästi organiseeritud ettevõtte külastus hõlmab ühe päeva jooksul mitme ettevõtte külastamist, aga ka osalejate eelnevat ettevalmistust ja kokkuvõtivate arutelude korraldamist. Kui ettevõtte külastusi nii Eestis kui välisriikides on praktikas juba ammu korraldatud, siis õpiringi meetodika ei olnud enne MAK 2014–2020 programmi algust Eestis levinud. Meetmest toetataval õpiringil on igal aastal 3-4 kohtumist samade inimeste osavõtul, ühine huvi ja tuttav seltskond võimaldavad osalejatel oma muredest ja võimalikest lahendustest julgelt rääkida.

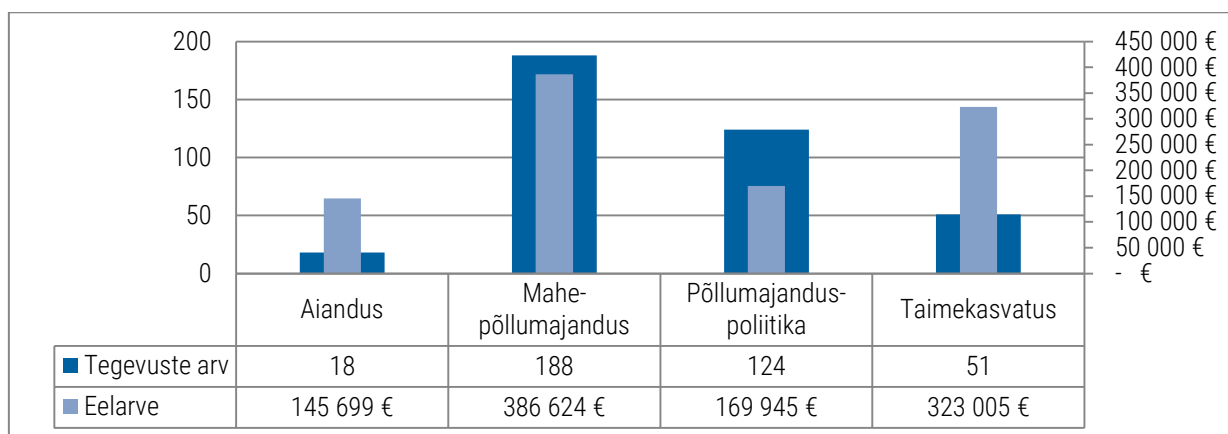
Tabel 6. Plaanimis- ja tellitud tegevused (seisuga 31.12.2016)

Tegevuse liik	Tegevuste arv raamlepingus	Eeldatav toetuse summa raamlepingus, €	Hanke- lepingutega tellitud tegevuste arv	Hanke- lepingutega tellitud toetuse summa, €
Koolitustegevuste korraldamine	186	737 201	7	8970
Täienduskoolitus	139	387 285	6	5970
Käsiraamat	47	349 916	1	3000
Esitlus- või teavitustegevuste korraldamine	3252	3 352 014	344	963 303
Infopäev	725	1 062 836	230	322 975
Konverents	29	347 680	7	61 140
Teabematerjal	117	255 392	36	87 444
Veebileht	4	270 200	3	13 775
Esitlustegevus	2377	1 415 906	68	477 969

Tegevuse liik	Tegevuste arv raamlepingus	Eeldatav toetuse summa raamlepingus, €	Hanke- lepingutega tellitud tegevuste arv	Hanke- lepingutega tellitud toetuse summa, €
Ettevõtte külastuse või õpiringi korraldamine	50	256 080	12	53 000
Ettevõtte külastus	22	172 080	4	29 000
Õpiring	28	84 000	8	24 000
Kavandatud või tellitud tegevused kokku	3488	4 345 295	363	1 025 273

Tegevuste liikide jaotus seisuga 31.12.2016 on ära toodud Tabelis 6, tegevuste arvuline jaotus programmide viisi sõlmitud hankelepingute alusel on toodud joonisel 5. Toetuse määramiseks loetakse raamlepingu sõlmimine, konkreetsed tegevused tellitakse hankelepingutega. Kuna raamlepingud vormistatakse kestusega 48 kuud ja hankelepingute vormistamise ajaks tellitud tegevuste hulk, teema ja sihtvaldkond täpsustatakse, kajastab tabel 6 hankelepingutega kaetud tegevuste ja raamlepinguga kavandatud ülevaadet eraldi. Toetuse väljamaksmist kajastab peatükk 8.

Joonis 5. Hankelepingutega tellitud tegevused, täitmine kuni 31.12.2017

Joonis 5 kinnitab ka tabelis 3 näidatud, et erinevates programmides on tegevuste arv ja tegevuste maksumus erinevad. Aianduse valdkonna programmis korraldatakse peamiselt kasvatustehnoloogiate esitlusi, lisaks iga-aastane konverents ja mõned infopäevad. Taimekasvatuse programmis on oluliseks kuluallikaks esitluste korraldamiseks vajalike investeeringute tegemine (katsekombain jmt) ning veebilehel avaldatud taimekaitse nõuandesüsteemi pidev täiendamine ning tehnoloogiline arendamine. Põllumajanduspoliitika valdkonna programmis korraldatakse iga aasta pea 100 infopäeva, mahepõllumajanduse programmis 40-50 infopäeva, tosin teabematerjali jm.

Riigihangete planeerimisel tuli kaaluda, kas olulisem on programmist kasusaavate inimeste arv või tegevuse toimumine. Põllumajanduspoliitika, mahepõllumajanduse ja toiduohutuse valdkondades makstakse tegevuse korraldamise tasu välja osalevate inimeste arvu alusel: konkreetse perioodi planeerimisel prognoositakse teema populaarsust (tabel 7 näitab hankelepingute tõenäolist maksumust, kuid väljamakse võib olla sellest suurem või väiksem). Taimekasvatuse, aianduse ja ühistegevuse programmide puhul makstakse tegevuse korraldamise tasu välja vastavalt tegevuse

ühikmaksumusele. 2016. aasta lõpu seisuga ei olnud kõigi programmide 2017. aastaks planeeritud tegevused veel hankelepingutega kinnitatud (tabelis märgitud tärniga).

Tabel 7. Tegevuste eeldatav maksumus hankelepingutes kalendriaasta järgi, eurodes

Tegevusvaldkond	2016. a tellitud tegevuste eeldatav maksumus, €	2017. a tellitud tegevuste eeldatav maksumus, €
Põllumajanduspoliitika	133 273	96 008*
Mahepõllumajandus	185 284	233 830
Taimakasvatus	323 005	270 365*
Aiandus	14 200	130 099
Toiduohutus		286 530*
Ühistegevus		87 830*

* prognoos, täielikult lepingu(te)ga kinnitamata summa

8 Toetuse väljamaksmine

Teadmussiirde pikaajaliste programmide kohta on 31.12.2016 seisuga välja makstud 282 066 eurot. Tabelis 8 on esitatud 2016. aasta jooksul toimunud väljamaksed kuude lõikes. 2015. aastal pikaajaliste programmide kohta väljamakseid ei tehtud.

Tabel 8. Teadmussiirde pikaajaliste programmide väljamaksed eurodes

Väljamakseperiood 2016	Eesti	EL	Kokku
veebruar	3 039,81	24 594,19	27 634,00
märts	0	0	0
aprill	3 921,41	31 727,09	35 648,50
mai	0	0	0
juuni	6 043,41	48 895,84	54 939,25
juuli	1 471,97	11 909,03	13 381,00
august	1 861,22	15 058,78	16 920,00
september	3 793,04	30 688,96	34 482,00
oktoober	1 192,96	9 652,04	10 845,00
november	5 764,89	46 642,86	52 407,75
detsember	3 938,90	31 869,10	35 808,00
Kokku	31 027,61	251 037,89	282 065,50

Toetuse saaja võib esitada maksetaotluse ja tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kõige rohkem kord kuus. Maksetaotlusel esitatakse kas osaleja ühikhind vastavalt pakkumuses esitatud infopäeva või konverentsi iseloomule või tegevuse ühikhind (nt terve päeva maksumus). Maksetaotlusi on PRIA-I õigus menetleda 60 päeva, seega ei kajastu aasta viimastel kuudel teostatud tegevuste väljamakse tollel aastal (tabel 9).

Tabel 9. Teadmussiirde pikaajaliste programmide väljamaksed tegevuste lõikes seisuga 31.12.2016, eurodes

Tegevus	Põllumajanduspoliitika	Mahepõllumajandus	Taimakasvatus	Kokku
Infopäev	147 066	37 010		147 066
Konverents			5 500	5 500
Teabematerjal	7 500	5 700	6 000	19 200
Esitlustegevus		41 680	15 610	57 290
Ettevõtete külastus		10 000		10 000
Õpiring		6 000		6 000
Kokku	154 566	100 390	27 110	282 066

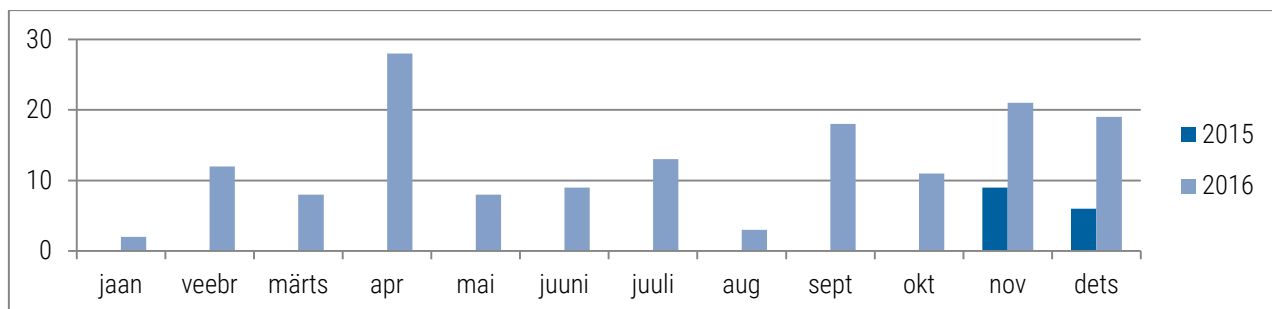
Tabelis 10 esitatud andmed on koondatud hankelepingute (pakkumuste ühikmaksumuste) ja hiljemalt 1. jaanuariks 2017 esitatud maksetaotluste võrdlusena: kui maksetaotluses kajastatud tegevus on kontrollitud ja välja makstud, siis on arvesse võetud väljamakse summa; kui tegevus on teostatud kuid maksetaotlus lõplikult kontrollimata, on arvesse võetud info maksetaotluse või aruande järgi.

Tabel 10. Teadmussiirde pikaajaliste programmide täitjate poolt seisuga 31.12.2016 teostatud tegevused (makstud või eeldatav summa eurodes, esitatud maksetaotluste alusel)

Tegevus	Põllumajanduspoliitika		Mahepõllumajandus		Taimekasvatus		Aiandus	
	Arv	Summa	Arv	Summa	Arv	Summa	Arv	Summa
Infopäev	86	123 963	40	67 570	1	1 950	1	1 400
Täienduskoolitus					4	3 980		
Konverents			1	7 920	3	19 700	1	12 800
Teabematerjal	2	7 500	13	28 664	1	6 000		
Veebileht			1	4 333				
Esitlustegevus			14	47 580	8	164 610		
Ettevõtete külastus			2	14 500				
Õpiring			4	12 000				
Kokku	88	131 463	75	179 101	17	196 240	2	14 200

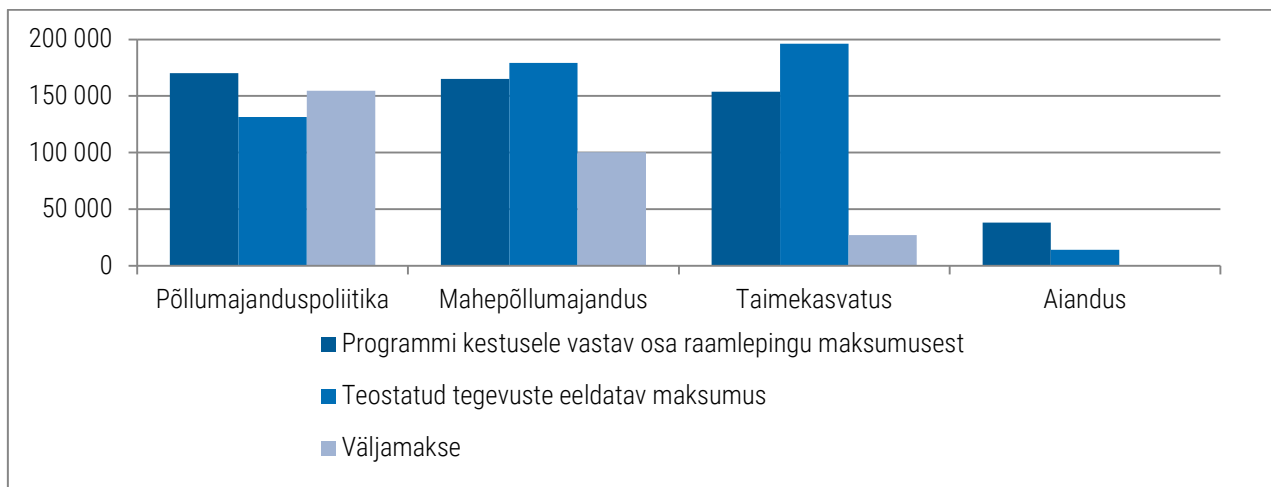
Esimesed teadmussiirde programmide infopäevad toimusid 2015. aastal (15 tk). 2016. aastal toimus 128 infopäeva, 5 konverentsi ja 4 täienduskoolitust, korraldati 22 esitlustegevust, 5 ettevõtete külastust ja 4 õpiringi ning anti välja 16 teabematerjali (tabel 10). Tegevuste sisuline ülevaade programmide viisi on kirjeldatud rakendusanalüüsi lisas, infopäevade, konverentside jmt toimumiste arv aasta jooksul on kujutatud joonisel 6. Aasta kõige kiirem kuu on korraldajatele aprill, kui toimuvad mitmed pindalatoetustega seotud infopäevad, mille taotlusperiood on mais.

Joonis 6. Ürituste toimumine kalendrikuude viisi, ürituste arv

Programmide rakendamise seisu hindamiseks, tuleb arvestada iga raamlepingu sõlmimise aega (vt tabel 2). Varem alustanud programm on ilmselgelt suutnud teostada rohkem tegevusi. Joonisel 7 on jagatud raamlepingu maksumus selle kestusega kuudes 2016. aasta lõpu seisuga (nt põllumajanduspoliitika programm on kestnud 14 kuud võimalikust 74 kuust MAK 2014–2020 perioodi lõpuni, aianduse programmi on kestnud 3 kuud võimalikust 63 kuust). Teostatud tegevuste eeldatava maksumuse arväärtused on kajastatud tabelis 10, väljamaksete summad tabelis 9.

Joonis 7. Programmide progress sõltuvalt lepingu kestusest seisuga 31.12.2016, eurodes

Jooniselt 7 on järjekordselt näha programmide suur erinevus. Progress sõltub nii selle kestusest kui teostatavate tegevuste iseloomust (infopäev vs investeering). Põllumajanduspoliitika programmi eelarvet peab jätkuma kuni MAK 2014-2020 perioodi lõpuni, võrreldes arvutusliku raamlepingu osamaksumust ja teostatud tegevuste eeldatud maksumust võib eeldada, et eelarvet jätkub abinõude tutvustamiseks perioodi lõpuni. Mahepõllumajanduse programmis teostatud tegevuste suur osakaal on seletatav osalejate planeeritust suurema huviga infopäevade vastu. Taimekasvatuse programmis ostetakse esitlustegevuste teostamiseks vajalik tehnika kohe programmi alguses. Aianduse programmis korraldatakse tegevused enamasti taimede kasvuperioodil, progressi saab hinnata järgmisel aastal.

9 Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamine

Eesti maaelu arengukava 2014–2020 tõhususe jälgimiseks koostatakse hindamisaruanded. Kõik arengukava meetmed programmeeritakse ühe või mitme sihtvaldkonna alla, tegevused panustavad ühte või mitmesse prioriteeti. Prioriteet 1 on horisontaalne prioriteet, mille alt eraldi meetmeid ei programmeeritud. Kuna kõigil teadmussiirde- ja innovatsioonialastel meetmetel on nn horisontaalne sekkumisloogika vaadatakse nende panust koos. Lisaks arvuliste näitajatele hinnatakse näiteks, kuidas meetmed on toetanud teadmistaasi arendamist maapiirkondades, innovatsiooni ja koostöö edendamist. Hindamisaruanded koostatakse aastatel 2017, 2019 ja 2024.

Meede 1 on programmeeritud järgmiste sihtvaldkondade alla: 2A, 2B, 3A, 4A, 4B, 4C, 5B, 5C, 5D, 5E⁵, sealjuures prioriteetidesse 4 ja 5 programmeeriti üle kolmandiku meetme eelarvest. Programmide rakendamise jooksul on selgunud, et tegevused panustavad senisest rohkematesse sihtvaldkondadesse. 2017. aastal esitatakse kinnitamiseks MAK 2014–2020 muudatus ning indikaatoreid arvestatakse täiendavalt sihtvaldkondades 3B, 5A ja 6A. (Tabel 11 kajastab sõlmitud raamlepingute eelarve jaotumist sihtvaldkondadesse hanke tehnilise kirjelduse alusel).

Tabel 11. Sõlmitud raamlepingute summad programmide ja sihtvaldkondade lõikes

Sihtvald- kond	Põllu- majandus- poliitika	Mahepõllu- majandus	Taime- kasvatus	Aiandus	Toiduohutus	Ühistegevus	Kokku
2A	175 000	0	1 300 000	0	500 000	0	1 975 000
2B	15 000	0	0	0	0	0	15 000
3A	200 000	0	0	750 000	0	600 000	1 550 000
3B	0	0	100 000	0	700 000	0	800 000
P4	400 000	720 000	600 000	40 000	0	0	1 760 000
5A	50 000	0	0	0	0	0	50 000
5B	0	0	0	10 000	0	0	10 000
5E	50 000	0	0	0	0	0	50 000
6A	10 000	0	0	0	0	0	10 000
Kokku	900 000	720 000	2 000 000	800 000	1 200 000	600 000	6 220 000

Tulenevalt sellest, millise sihtvaldkonna alt on meede programmeeritud, tuleb koguda andmeid vähemalt kohustuslike indikaatorite viisi ja tulemusi Euroopa Komisjonile esitada. Meetmel 1 on neli kohustuslikult kogutavat väljundindikaatorit:

- 0.1 – “Riiklikud kulutused kokku”;
- 0.3 – “Toetust saavate tegevuste arv” – lõpetatud samatüübiliste ja -temalist tegevuste arv;
- 0.11 – “Korraldatud koolituspäevade arv” – ainult koolituspäevade arv ehk 1.1 koolitus-tegevuse korraldamine (täienduskoolituse korraldamine);

⁵ Sihtvaldkondade sisu on sõnastatud määruses (EL) nr 1305/2013 ja Eesti maaelu arengukavas 2014-2020

- 0.12 – “Koolituses osalejate arv” – ainult koolituses osalejate arv ehk 1.1 koolitustegevuse korraldamise kohta (täiendkoolituse korraldamine) ning üks osaleja võib olla arvestatud mitu korda).

Ametlikku seirearuandesse esitatakse indikaatorite saavutamise andmed lõpetatud projektide kohta. Teadmussiirde pikaajaliste programmide puhul loetakse lõpetatud tegevuseks mitte lõppenud hanget (raamlepingu lõpp), vaid samatüübilise ja –teemalise tegevuse lõpetamist vastavalt hankelepingule. Näiteks hankelepinguga tellitud 6 taimekaitsekoolitust loetakse lõpetatuks alles siis, kui kõik 6 koolitust on ka välja makstud. Kohustuslike indikaatorite saavutamise tasemeid käesolevas rakendusanalüüsis ei kajastata, need esitatakse 2016. aasta seirearuandes kogu meetme kohta (pikaajalised programmid, üleriigilised ja maakondlikud tegevused kokku).

Rakendamise seisu veel pooleliolevate projektide kohta sihtvaldkondade viisi saab jälgida tabelitest 12 ja 13. Kuna pikaajalised programmid tellitakse riigihangetega ning täpsed tegevuste teemad määratletakse selgelt alles hankelepingutes, tuleb hanke alustamise hetkel kavandatud sihtvaldkondi riigihanke sõlmimise hetkeks uuesti hinnata (tabelis 12 esitatud indikaatorite väärtused nii tellimise kui väljamakse arvestuses kumulatiivselt, seisuga 31.12.2016.).

Tabel 12. Indikaatorite sihttasemete saavutamine

Siht-valdkond	0.1 sihttase, €	Tellitud tegevuste maksumus, €	Välja makstud, €	Tellitud üksik-tegevuste arv	Välja makstud üksiktegevuste arv
2A	1 600 000	319 005	40 652	69	27
2B	700 000	3 863	3 167	3	3
3A	3 200 000	96 778	3 719	17	6
3B	0	11 000	5 500	2	1
P4	4 600 000	583 321	226 298	271	99
5A	0				
5B	600 000	1 400		1	
5C	500 000				
5D	300 000				
5E	500 000	9 906	2 730	10	5
6A	0				
Kokku	12 000 000	1 025 273	282 066	373	141

Võrreldes teostatud tegevusi MAK 2014–2020 dokumendis esitatud näitajate tasemega, on saavutamise tase programmide rakendamise teise aasta lõpuks veel madal. Võrreldes tellitud ja välja makstud on kõige rohkem väljamakseid tehtud sihtvaldkondades P4 (80%) ja 2A (14%). Õiglasema hinnangu sihttasemete saavutamisele annab kogu meetme kõigi osade ühine analüüs.

Lisaks kohustuslikele indikaatoritele võib liikmesriik arvutada täiendavaid siseriiklike indikaatoreid. Indikaatorites 0.11 ja 0.12 loendatakse vaid koolitustena korraldatud tegevuste osalejaid ja arvutuslikke päevade arvu. Pikaajaliste programmide puhul vaadatakse järgmiseid lisaindikaatoreid (tabel 13) sihtvaldkondade viisi:

- L1 – koolituspäevade arv – täienduskoolitusena korraldatud ürituste arv. 1 päev = 1 kalendripäev sõltumata koolituse pikkusest;

- L2 – korraldatud ürituste arv – infopäevade, täienduskoolituste, konverentside, esitluspäevade, õpiringide, ettevõtete külastuste arv. Nt 1 üritus = 1 õpiring või ettevõtete külastus sõltumata kogunemispäevade või külastuspäevade arvust;
- L3 – tegevustes osalemiste arv – infopäevadel, täienduskoolitustel, konverentsidel, esitluspäevadel, õpiringide kogunemistel, ettevõtete külastustel osalejate arv. Ühte inimest loetakse mitu korda, kui osaleb mitmel infopäeval.

Tabel 13. Kohustuslike väljundindikaatorite sihttasemete saavutamine⁶

Siht-valdkond	0.11 Koolitus-päevade arv (M1.1, tellitud)	L1 Koolitus-päevade arv (kalendri-päevad)	L2 Korraldatud ürituste arv (kumulatiivne)	0.12 Koolitustel osalejate arv (M1.1, sihttase)	0.12 Koolitustel osalenute arv (toimunud)	L3 Tegevustes osalemiste arv (toimunud, kumulatiivne)
2A			28	500		1197
2B			3	275		123
3A			8	1000		276
3B			2			232
P4	6	4	144	1550	66	5028
5A						
5B				250		
5C				175		
5D				75		
5E			5	175		106
6A						
Kokku	6	4	190	4000	66	6962

Täienduskoolitusi oli seisuga 31.12.2016 korraldatud 4 kalendripäeva ulatuses. Indikaatori 0.11 arvestamise juhise järgi tuleb kõik koolitused arvutada ümber 8-tunniseks standardpikkuseks. Kõik korraldatud taimekaitsekoolitused keetsid 12 akadeemilist tundi ehk 1,5 standardpäeva, seega toimus 2016. aasta jooksul 6 arvestuslikku koolituspäeva. Ühtegi koolitust ei olnud 31.12.2016 seisuga välja makstud, seetõttu on tabelis 12 esitatud tellitud ja toimunud tegevuste arv.

⁶ Käesolevas rakendusanalüüsis esitatud ja 2016. aasta seireanalüüsis esitatavad kohustuslike väljundindikaatorite arv-väärtused võivad erineda tegevuse lõpetatuks lugemise meetodika erinevuse tõttu. Erinevused lahendatakse hiljemalt järgmises rakendusanalüüsis

Kokkuvõte

Meetme 1 teadmussiirde pikaajaliste programmide kirjeldused on kinnitatud maaeluministri käskkirjadega, riigihanked programmide rakendamiseks kuulutab välja PRIA, hankekomisjoni on kaasatud Maaeluministeeriumi ametnikud. Seisuga 31.12.2016 on välja kuulutatud hankeid kõigi 7 planeeritud programmi kohta. Hanked on jõudnud raamlepingute sõlmimiseni 6 tegevusvaldkonnas, 1 hankemenetlus tuleb uuesti korraldada, 3 tegevusvaldkonnas on üks hankemenetlus luhtunud. Teadmussiirde pikaajaliste programmide eelarve kogu MAK 2014–2020 perioodiks on 8 miljonit eurot, **lõpetatud hankemenetluste maht ehk võetud kohustused seisuga 31.12.2016 on 6 220 000 eurot** (võrreldes programmide eelarvetega sõlmiti mahepõllumajanduse tegevusvaldkonna raamleping osalises mahus). **Väljamakseid on tehtud summas 282 066 €.**

Hankemenetluse edukus sõltub väga palju hanke ettevalmistuse tasemest. Avatud menetluste puhul oli ettevalmistus enne hanke alustamist suur ja ka vastutus „õigete asjade“ tellimise valikul suur, lepinguni sõlmimiseni kulus 2,5 kuni 4 kuud sõltuvalt nii pakkumuse kvaliteetsusest kui ametnike suutlikkusest. Võistleva dialoogi puhul oli küll võimalus plaanitavad tegevused omavahel läbi rääkida ja parim lahendus leida ühiselt, ent **hanke väljakuulutamise kuni lepingu sõlmimiseni kulus 8 kuni 12 kuud**. Kui partnereid oli palju ning põrkusid ootused programmile, otsustusvõime ja soov ootustele vastata, kulus lahenduseni jõudmiseks aega loodetust rohkem.

Teadmussiirde ja teavituse meetme kavandamisel eeldati, et infopäevade, täienduskoolituste ja konverentside korraldamisel on valdavalt standardsed kulud ning need ei sõltu oluliselt ürituse teemast. Pakkumustes esitatud ühikhindade varieeruvus näitab, et **standardsete ühikhindade kehtestamisel on vaja kaaluda täiendavaid aspekte** (nt toimumine loengusaalis või ettevõttes, koolitaja asutuses või teises Eestis otsas, välislektori kaasamine jmt). Esimeste pakkumuste esitajad püüdsid ühikhindade esitamisel lähtuda teadmussiirde ja teavituse toetuse kohta kehtestatud ühikmäärade sarnastest summadest, järgnevad pakkumused on esitatud järjest enam arvestades tõenäolisi tegelikke kulusid. Näiteks: toiduohutuse infopäeval ja täienduskoolitustel arvestatakse praktiliste töövahendite vajadusega, ühistegevuse konverentsil mitme välisesineja kutsumisega.

Programmide tegevustel osalejate analüüs näitab, et **planeeritust rohkem on osalejaid üritustel, kus lektoriteks on praktikud või kus näidatakse töövõtteid praktikas**. Väljakuulutatud praktilise loomuga tegevustele eelregistreerumine on aktiivne ning hoolimata sellest, et kohtade täitumisel registreerumine lõpetatakse, tuleb üritustele mitmeid täiendavaid osalejaid. Kui praktilisi infopäevi ja koolitusi ning ettevõtte külastusi nii Eestis kui välisriikidesse on varemgi korraldatud, siis õpiringi meetodika ei olnud enne MAK 2014–2020 programmi algust Eestis levinud. Õpiringide tagasiside on väga hea, nendes osalised leiavad koostöötegevusi ka muudes eluvaldkondades.

Programmide rakendamisse kaasatud asutuste ja organisatsioonide hulk on märkimisväärne, kaasatud on suurem osa valdkonnas teadmiste levitamise või sihtgruppide esindajaid. Kõigile väljakuulutatud hangetele esitati ühistaotlused, kaasatud organisatsioone või asutusi on 18. Kuues tegevusvaldkonnas vaatavad programmi tegevused üle nõukogud, mille liikmete hulka kuuluvad konkreetsetes valdkonnas aktiivsed organisatsioonid ja asutused ning valdkonna ettevõtete esindajad. Nõukogude kaudu lisandus programmide tegevustesse 5 asutust või organisatsiooni ja 11 ettevõtjat

(tootjat, töötajat, konsulenti, ühistut) ning osa ühistaotlejatest on teistes programmides nõukogu liikmed. **Valdkondade ja teadmiste levitajate vaheline koostöö näitab tulemusi juba programmide rakendamise esimestel aastatel:** piisavalt laialdane kaasamine erinevatesse programmidesse suurendab võimalust, et ürituste kvaliteet ühtlustub ning välditakse tegevuste ajalist kattuvust. Lisaks dubleerimiste vältimisele arutatakse nõukogus ka ürituste päevakavades teemade võimaliku kattuvuse vähendamist mõistlikkuse piirides, näiteks sööda tootmise teema on aktuaalne nii taimekasvatuse, kui loomakasvatuse valdkondades.

MAK 2014–2020 kohustuslikud indikaatorid seavad fookuse koolitustegevustele. Ka MAK 2007-2013 järelhindaja tegi ettepaneku **suurendada koolitustegevuste toetamise osakaalu**, sest koolitus panustab suurema tõenäosusega osalejate kvalifikatsiooni, konkurentsivõime ja ettevõtlikkuse tõstmisesse. Seoses uue täiskasvanute koolituse seaduse rakendamisega 2015. aastal on organisatsioonidel, kes ei tegele igapäevaselt koolitusasutusena, keeruline muutunud olukorras toime tulla. Mõnes programmis on võimalus tellida algselt planeeritud infopäevi hoopis täienduskoolitustena, kui leitakse ressursse õppekavade koostamiseks.

Programmide progressi analüüsimisel arvestati iga raamlepingu sõlmimise aega, varem alustanud programm suutis ilmselgelt teostada rohkem tegevusi. Edenemine sõltub ka teostatavate tegevuste iseloomust (infopäev vs investeering): taimekasvatuse programmis ostetakse esitlustegevuste teostamiseks vajalik tehnika kohe programmi alguses; aianduse programmis korraldatakse tegevused enamasti taimede kasvuperioodil ja progressi saab hinnata järgmisel aastal.

Võrreldes teostatud tegevusi MAK 2014–2020 dokumendis esitatud näitajate tasemega, **on saavutamise tase programmide rakendamise teise aasta lõpuks veel madal**. Kõige rohkem on tegevusi välja makstud sihtvaldkondades P4 (80%) ja 2A (14%). Õiglasema hinnangu sihttasemetel saavutamisele annab kogu meetme kõigi osade ühine analüüs.

Lisa

Põllumajanduspoliitika rakendamise tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm

Raamlepingu nr 166179 objektiks on infopäevade ja/või täienduskoolituste korraldamine põllumajanduspoliitika abinõude valdkonnas, s.t nii MAK 2014-2020 meetmete kui otsetoetuste jmt teemadel.

Ühispakkumuse esitasid **Tartumaa Põllumeeste Liit, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda**. Raamleping sõlmiti 2. novembril 2015 neljaks aastaks (48 kuud) või kuni planeeritud mahu (900 000 €) täitumiseni. Raamlepingu kohaselt sõlmitakse toetuse saajaga iga kvartali kohta uus hankeleping infopäevade, täienduskoolituste või trükiste tellimiseks, toetuse summa makstakse välja vastavalt osalejate arvule või väljaantud trükistele.

Tellimine

Seisuga 31.12.2016 on vormistatud 6 hankelepingut (sh 2017 I kvartal), kogumaksumusega 164 444 eurot. Enamus hankelepinguid on muutunud vajaduste tõttu muudetud (infopäevade lisamine või ärajätmine), ülevaatlikkuse mõttes on tabelis 14 esitatud muudatustega arvestatud väärtused.

Tabel 14. Põllumajanduspoliitika tegevusvaldkonnas tellitud tegevused

Hankeleping	Tellitud tegevuse liik	Kogus	Tellimuse maksumus, €	Planeeritud osalejate arv
166179/1 (2015 IV kvartal)	infopäevad	15	15 915	460
166179/2 (2016 I kvartal)	infopäevad	22	26 442,5	910
166179/3 (2016 II kvartal)	infopäevad	42	72 923,75	2305
	trükised	2	7500	
166179/4 (2016 III kvartal)	infopäevad	14	16 218,25	475
166179/5 (2016 IV kvartal)	infopäevad	10	10187,5	325
166149/6 (2017 I kvartal)	infopäevad	15	15256,25	575
Kokku	118 infopäeva, 2 trükist		164 443,75	4490

2016. aasta hankelepingute eeldatav maksumus oli 133 272,5 eurot, terve 2017. aasta eeldatav maksumus on 96 008 eurot (detsembris 2016 hinnatud kogumaht, millele lisandub aasta jooksul täiendavalt vajaduspõhiseid infopäevi).

Täitmine

2016. aasta 31. detsembriks esitatud maksetaotluste kohaselt korraldati 103 infopäeva (88 tk aastal 2016) ning anti välja 2 trükist: „Nõuetele vastavus 2016“ ja „Enamlevinud puuvilja-, marja- ja köögiviljakultuuride kahjustajad“ (tabel 15).

Tabel 15. Põllumajanduspoliitika tegevusvaldkonna väljamaksed

Infopäeva või tegevuse teema või märksõna	2015 päevad	2015 eelarve, €	2015 makse, €	2016 päevad	2016 eelarve, €	2016 välja- makse, €
Pindala- ja loomatoetuste infopäev		0		1	1 735	1 708
Pindala- ja loomatoetuste infopäev põllumajandus- tootjatele		0		15	3 4348	31 759
Kvaliteedikava, geograafiline tähis ja müügiedendus		0		2	1 388	1 110
M 4.1. Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks	3	4 778	4 596	0		
M 4.2 Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks		0		2	1 388	1 693
M 4.3 Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid		0		5	6 438	3 013
M 4.4 Kiviaia taastamise toetus		0		4	5 150	3 966
M 6.1 Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine		0		3	4 168	3 167
M 6.3 Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine		0		2	3 185	2 025
M 6.4 Investeeringud majandustegevuse mitme- kesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas		0		2	2 575	1 236
M 8 Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamiseks		0		5	6 438	4 300
Metsanduse üleriigiline infopäev		0		1	3 125	1 938
M 9 Tootjarühmade ja tootjaorganisatsioonide loomine		0		1	694	666
M 10.1.4 Keskkonnasõbraliku aianduse toetus	5	3 656	4 485	5	3 656	5 509
Infopäevad või täienduskoolitused mahepõllu- majanduse teemal		0		10	10 688	14 834
M 12.2 Natura 2000 toetus erametsamaale		0		5	6 438	2 730
M 14 Loomade heaolu	7	7 481	14 022	8	8 550	28 643
M 16.4 Lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine		0		2	1 388	916
Infopäev vajaduspõhiselt: pindala- ja loomatoetuste vähendamine		0		8	14 945	7 548
Infopäev vajaduspõhiselt: veekaitsemeede		0		5	9 483	7 204
Teabematerjal „Nõuetele vastavus“		0			4 000	4 000
Teabematerjal „Taimekahjustajad“		0			3 500	3 500
Kokku	15	15 915	23 103	86	133 275	131 463

Infopäevade puhul esitab toetuse saaja üksnes maksetaotluse koos osalejate nimekirjaga ja juhul kui on tegemist riigiabi või vähese tähtsusega abiga, siis ka sellekohase teabe. Maksetaotluses ei tooda välja tegevuse elluviimisega seotud kulud vaid osalejate arv, kes on oma tegevuses osalemist allkirjaga kinnitanud. Teabematerjalide kohta esitatakse maksetaotlus, trükikoja vastav akt ning trükise näidis.

Lepingu eeldatav maksumus kalkuleeritakse infopäevade eeldatavate osalejate arvu järgi, väljamakse sõltub infopäevadele kohaletulnud nõuetele vastavate osalejate arvust. Plaanitud ja täitmist võrreldes on õpitud infopäevade osalejate hulka reaalsemalt hindama (tabel 16).

Tabel 16. Põllumajanduspoliitika tegevusvaldkonna hankelepingute täitmine

Periood	Tellitud päevi	Arvestuslik maksumus, €	Väljamakse, €	Arvestuslikult osalejaid	Tegelikke osalejaid	Osalejate erinevus
2015 IV kv	15	15 915	23 103	460	622	162
2016 I kv	22	26 443	40 180	910	1 132	222
2016 II kv	42	80 424	64 068	2 305	1 763	-542
2016 III kv	14	16 219	15 737	475	429	-46
2016 IV kv	10	10 188	11 478	325	330	5
Kokku	103	149 188	154 566	4 475	4 276	-199

Infopäevade korraldamise kava koostatakse PRIA, Maaeluministeeriumi ja Täitja koostöös. Detsembris koostatakse kogu järgmise aasta orienteeruv ajakava, mida igaks kvartaliks uuendatakse hankelepingute sõlmimisega. Infopäevade ärajäämised on enamasti põhjustatud toetuste taotlusvoorude nihkumisest, määruste hilinemisest. Planeeritule lisandusid infopäevad näiteks seoses veeseaduse muudatuste jõustumisega (veeseaduse nõudeid tuleb arvestada paljude pindalatoetuste juures).

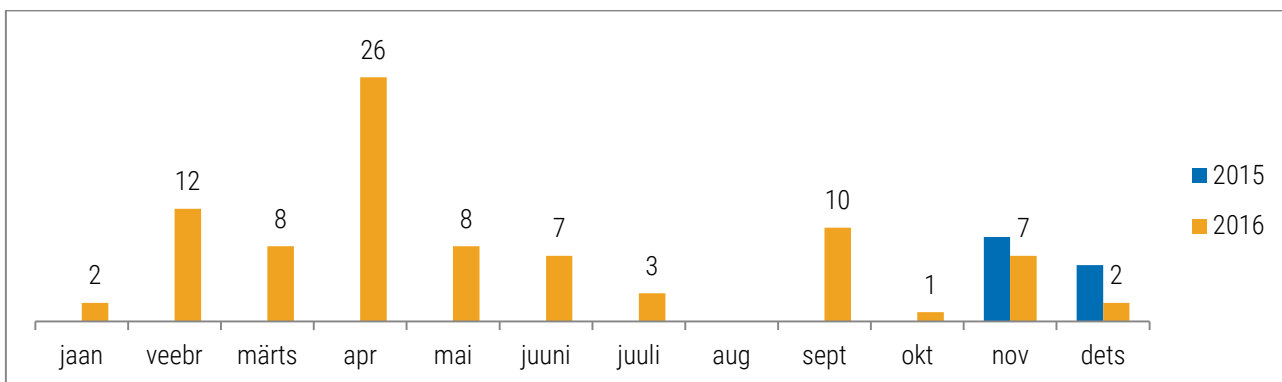
Enamasti on lektoriteks Maaeluministeeriumi, PRIA või mõne muu toetuse korraldamisega seotud asutuse (Erametsakeskus, Põllumajandusamet, Keskkonnaministeerium) ametnikud või töötajad. Mõnel juhul on lisalektoriteks toetust kasutanud praktikud (tootjarühmade või kvaliteedikavade teemad), vahel kutsutakse tootmispraktika selgitamiseks esinema konsulente või teisi eksperte (keskkonnasõbraliku aianduse või mahepõllumajanduse teemad). Riigihanke käigus küsiti ja pakkumusega esitati osalejate ühikmaksumusi erinevalt: sõltuvalt infopäeva kestusest tuleb korraldada osalejatele lisaks kohvipausidele ka lõuna; sõltuvalt infopäeva teemast on lektorid erinevad: riigiametnikele lektoritasu ei maksta, küll aga konsulentidele või muudele ekspertidele. Tabelitest 14 ja 15 on näha, et seni on konsulentide ja ekspertide osalusega infopäevadele (teemad: loomade heaolu, keskkonnasõbralik aiandus ja mahepõllumajandus) tulnud plaanitud rohkem osalejaid ning kuigi planeeritud osalejate arv on reaalsusest väiksem, on koguarvestuses olnud väljamakse planeeritust suurem. Mahepõllumajanduse teemadel korraldatavad infopäevad kvalifitseeruvad mahepõllumajandusliku tootmise toetuse jaoks kohustuslikuks algõppeks (algkoolitus), kuni nende kohta täienduskoolituse õppekava väljatöötamiseni.

Toetuste teema huvitab erinevate uuringute andmetel sihtgruppe kõige rohkem, planeeritud sihtgrupi suurus vastab enamasti tegelike osalejate arvule. **Planeeritust suurem osalemine on infopäevadel, kus räägitakse ka tootmispraktikatest.**

Lisaks maksetaotlustele esitab programmi täitja kaks korda aastas (jaanuaris ja juulis) poolaasta tegevuste sisulise aruande. Programmi täidavad 4 organisatsiooni, infopäevade korraldamine on omavahel ära jaotatud teemade viisi, üldkoordineerimine on Tartumaa Põllumeeste Liidu ülesanne. Ekspertid ja konsulendid on saanud kõrgeid hinnanguid ka osalejate tagasisidelehtedel. Rahulolematust on esinenud infopäevadel, kus meetme reeglid on muutunud või muudatusi ei ole

veel e-PRIA keskkonnas kajastatud. Efektivsemad infokanalid üritustest teavitamiseks on e-kirjad erinevate listide kaudu ja otsepostitus. Järgmiste huvipakkuvate teemadena nimetati nii seadusandlust kui erialateemasid (veisekasvatuse alustajale, turustamine, alustava ettevõtja koolitus jmt).

Joonis 8. Põllumajanduspoliitika tegevusvaldkonnas infopäevade toimumise aeg, ürituste arv

Programmi tegevustega alustati 2015. aasta novembris, aasta kõige kiirem kuu on korraldajatele aprill (joonis 8), kui toimuvad mitmed pindalatoetustega seotud infopäevad, mille taotlusperiood on mais. Teave programmi tegevuste kohta, sh infopäevade ettekanded avaldatakse veebilehel www.pikk.ee.

Mahepõllumajanduse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm

Programm kavandati peamiselt Eesti mahepõllumajanduse arengukava aastateks 2014–2020 eesmärkide saavutamiseks ja tegevuste elluviimiseks. Raamlepingu nr 169319 objektiks on mahepõllumajanduse tegevusvaldkonnas koolitustegevuse, esitlus- või teavitustegevuse korraldamine, ettevõtte külastuse või õpiringi korraldamine.

Raamleping Eesti Maaülikooli, Eesti Taimakasvatuse Instituudi, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutuse, MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse ja SA Eesti Maaülikooli Mahekeskuse ja PRIA vahel sõlmiti 11. veebruaril 2016, 4 aastaks (48 kuud) või kuni planeeritud mahu (720 000 eur) täitumiseni. Programmi eelarve kogu MAK 2014–2020 perioodiks (1,3 miljonit eurot) jaotati arvestades planeeritavaid tegevusi ja raamlepingu kehtivuse perioodi. Tegevuste korraldamine on omavahel ära jaotatud, üldkoordineerimine on Eesti Maaülikooli ülesanne.

Tellimine

Raamlepingu kohaselt sõlmitakse toetuse saajaga kord aastas uus hankeleping, toetuse summa makstakse välja kas vastavalt osalejate arvule, elluviidud esitlustegevusele, õpiringile, hallatud veebilehele või koostatud teabematerjalidele.

Tabel 17. Mahepõllumajanduse tegevusvaldkonnas tellitud tegevused

Tellitud tegevuse liik	Kogus	2016 lepingu eeldatud maksumus, €	2017 lepingu eeldatud maksumus, €
Infopäevad või täienduskoolitused	40 infopäeva aastal 2016, 52 infopäeva aastal 2017	63220	106 150
Konverents	Iga aasta 1 konverents	7920	7920
Esitlustegevused	14 esitlustegevust (sh esitlused demokatsetel)	47 580	47 580
Ettevõtete külastused	1 ettevõtete külastus Eestis ja 1 ettevõtete külastus välisriigis	14 500	14 500
Õpiringid	4 õpiringi igal aastal	12 000	12 000
Teabematerjalid	8 (2016) ja 13 (2017) teabematerjali (sh olemasolevate materjalide täiendamine), perioodiline võrguväljaanne "Mahepõllumajanduse Leht"	28 664,1	40 479,5
Mahepõllumajanduse valdkonda kajastav portaal	portaali maheklubi.ee haldamine	4 333,3	5200
Hankelepingu eeldatav maksumus kokku		180 950,8	233 829,5

2016. aasta lõpuks on vormistatud kaks hankelepingut. 2016. aasta tegevuste nimekirja esitati Tellija poolt koostöös Maaeluministeeriumiga, 2017. aasta tegevuste hulk ja ajakava kinnitati programmi nõukogus (tabel 17). 2016. aasta lepingut muudeti, et arvestada mahepõllumajanduse seaduse 2017. aasta 1. märtsil jõustuvate muudatustega.

Täitmine

2016. aasta jooksul toimus 10 infopäeva loomakasvatuse (sh mesindus), 16 infopäeva taimekasvatuse (sh köögivilj, puuvili jmt) ja 14 infopäeva töötlemise, turustamise või käitlemise teemadel. Esitluspäevi ja ettevõtete külastusi toimus nii taime- ja loomakasvatustevõtetes kui demokatsetel, kokku 16 korda. Teave programmi tegevuste kohta avaldatakse lisaks veebilehele www.pikk.ee ka eraldi veebilehel www.maheklubi.ee.

Koostati teabematerjalid piimakarjakasvatuse, lihaseisikasvatuse, teravilja- ja õlikultuuride kasvatuse, marjakasvatuse, puuviljakasvatuse, komposti valmistamise, turunduse ning puuviljade, marjade ja köögiviljade töötlemise kohta. Lisaks antakse 4 korda aastas välja Mahepõllumajanduse Lehte. Kõik teabematerjalid on avaldatud elektrooniliselt, mõni vaid elektrooniliselt, trükitud tiraaž jaotatakse peamiselt edaspidistel üritustel. Kõik tabelis 18 nimetatud tegevused on korraldatud, kuid ei ole aasta lõpuks veel välja makstud.

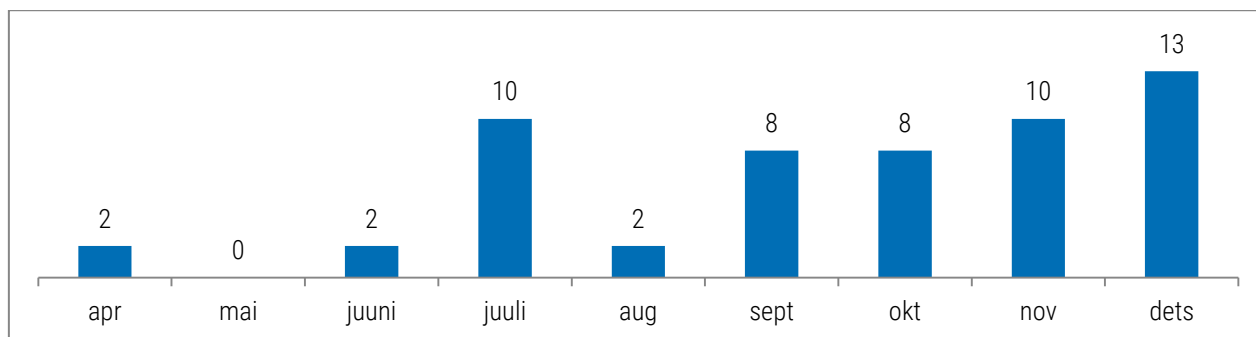
Tabel 18. Mahepõllumajanduse tegevusvaldkonna väljamaksed

Tegevus	Tellitud tegevuste arv	Eeldatud maksumus, €	Välja makstud tegevuste arv	Väljamakse summa, €
Infopäevad lektoriga Eestist	38	64 690	20	37 010
Infopäevad välislektoriga	2	2 880		
Konverents	1	7 920		
Esitluspäevad	14	47 580	9	41 680
Ettevõtete külastused	5	14 500	1	10 000
Õpingid	4	12 000	2	6 000
Teabematerjalid	13	28 664	3	5 700
Veebileht/portaal	1	4 333		
Kokku	78	179 101	35	100 390

Lisaks maksetaotlustele esitab programmi täitja 4 korda aastas kvartali tegevuste sisulise aruande. Enim segadust korraldajate jaoks on tekitanud osalejate nõuetele vastavus. Lisaks põllumajandustootjatele huvitab mahepõllumajanduse valdkond ka õppejõude, teadlasi, riigiasutuste töötajaid, kuid täitjale makstakse infopäeva, koolituse või konverentsi korraldamise toetus välja nõuetele vastavate osalejate järgi. Nõuetele mittevastavad osalejad on korraldajale kulu, mida toetusega tagasi ei saa.

Väljakuulutatud tegevustele eelregistreerumine on aktiivne ning hoolimata sellest, et kohtade täitumisel registreerumine lõpetatakse (liiga suurte gruppide puhul läheb osa õpetatavast kaduma), tuleb üritustele mitmeid registreerumata osalejaid. Kokku osaleti programmi tegevustes 1975 korda (kui lisada neile ka nõuetele mittevastavad osalejad, siis 2026 korda), ühel infopäeval osales 12-103 inimest (keskmiselt 32,9), ühel esitluspäeval 13-45 inimest (keskmiselt 25). Üritusi korraldati kõigis maakondades (enim Tartumaal) ja et leping sõlmiti veebruaris, jäi palju tegevusi aasta lõppu (joonis 9).

Joonis 9. Mahepõllumajanduse programmi ürituste toimumise aeg (v.a õpingid), ürituste arv

Kalendriaasta lõppu jäi ka teabematerjalide valmimine, nende levitamine toimub alates 2017. aastast. Täitja hindab, et trükiste ja teabematerjalide jaoks on riigihankemenetlus jäik. Lähtuvalt riigihangete põhimõttest tuleb iga tegevus ellu viia pakkumusega kinnitatud formaadis ja mahus. Neljaks aastaks pikalt ette planeeritud trükiste ja teabematerjalide vajadus, sisu ja seetõttu ka maht võib aja jooksul oluliselt muutuda.

2015. aastal jõustunud täiskasvanute koolituse seaduse kohaselt peab iga täienduskoolitusena korraldatava tegevuse kohta olema koostatud väljundipõhine õppekava. Mahepõllumajanduse üritused toimuvad väga erinevatel alateemadel andes väga praktilisi ja tootmises vajalikke näpunäiteid, eraldi õppekava igaihe kohta ei ole koostatud. Kõik programmi raames korraldatud üritused (sh esitlustegevused ja ettevõtete külastused) kvalifitseeruvad mahepõllumajandusliku tootmise, ülemineku või jätkamise toetuse jaoks kohustuslikuks õppeks ning hoolimata sellest, et tegemist ei ole koolitusega täiskasvanute koolituse seaduse mõistes, antakse igale osalejale tõend osalemise kohta.

Programmi nõukogu ja Täitjate meeskonda on kaasatud enamuse mahepõllumajanduse valdkonnas teavet edastavatest või koondavatest asutustest ja organisatsioonidest (vt tabel 5). Et valdkonnas on aastaid tagasi loodud ja siiani aktiivselt tegutsev Mahepõllumajanduse Koostöökogu, on programmis kavandatud tegevused süsteemsed ja kogu sektorit arvestavad. Tagasisides esitatakse palju ettepanekuid järgmiste infopäevade teemade fookusseerimiseks. Edukalt on käivitunud õpiringide korraldus: lisaks heale tagasisidele ja omavaheliste suhete arenemisele plaanitakse nt ühiseid tehnika ja seemnete oste.

Taimekasvatuse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm

Programmi eesmärgiks on tõsta põllumajandustootja teadlikkust eelkõige **põllukultuuride** kogu külvikorda hõlmava täppisviljeluse ja integreeritud taimekaitse põhimõtete rakendamisest.

Esimene hange programmi täitmiseks, nr 167357 kuulutati välja võistleva dialoogina, 6. oktoobril 2015, kuid tähtajaks (9.11.2015) taotlusi ei esitatud. Kordushange nr 168884 kuulutati välja 9. novembril 2015. Tähtajaks, 17. detsembriks, esitasid ühistaotluse **Eesti Taimekasvatuse Instituut, Eesti Maaülikool ja Põllumajandusuuringute Keskus**. Taotlus kvalifitseeriti 17. jaanuaril 2016, dialoog toimus nii suuliselt kui mitme kirjaliku vooruna. Esitlustegevuste ja nendega seotud investeeringute korraldamine toetuse nõuete raamides oli keeruline ning dialoog võttis aega mitmeid kuid. Pakkumuse esitamise ettepanek esitati 27. juunil 2016, pakkumus tunnistati edukaks 28. juulil 2016. Raamleping sõlmiti 4. augustil 2016.

Tellimine

Raamlepingu kohaselt esitati esimese hankelepingu tegevused PRIA ja Maaeluministeeriumi koostöös, edasisi tegevusi arutab programmi Nõukogu. Toetus makstakse välja vastavalt elluviidud tegevustele (nt infopäeva maksumus).

Raamlepingu maksimaalne maksumus on 2 000 000 eurot, vormistatud on 1 hankeleping (sisu kajastatud tabelis 19) perioodiks 5. august 2016 kuni 10. märts 2017 (tähtaeg seati arvestades põllutööde planeerimise aega). Taimekasvatuse programmi nõukogu moodustati 30. augustil. Detsembris esitati programmi nõukogu otsusega soov hankelepingu muudatuseks, taimekaitsekoorluste arvu suurendamise osas (täitmine 2017 alguses), kuid leping ei olnud 31.12.2016 seisuga vormistatud.

Tabel 19. Taimekasvatuse tegevusvaldkonnas tellitud tegevused

Tellitud tegevuse liik	Kogus	Eeldatud maksumus, €
Täienduskoolitused	6 taimekaitse täiendkoolitust, 3 infopäeva, 3 konverentsi	30 520
Esitlustegevused	1 esitluspäev, katsevariandid näidispõllul Taimekaitse nõuandesüsteemi esitlemine ja arendamine	38 110
Esitlustegevusega seotud investeeringud	2 katsekülvikut, traktor, katseprits, katsekombain, 2 automaatilemajaama	237 200
Veebileht	Veebi haldamine 6 kuud	3 375
Käsiraamatud, teabematerjalid, videofilm	1 käsiraamat, 3 teabematerjali, 1 videofilm	13 800
Hankelepingu eeldatav maksumus kokku		323 005

Täitmine

Lisaks maksetaotlustele esitab programmi täitja kaks korda aastas (jaanuar ja juuli) poolaasta tegevuste sisulise aruande. Programmi täidavad 4 organisatsiooni, tegevuste korraldamine on omavahel ära jaotatud sõltuvalt teemadest, üldkoordineerimine on Eesti Taimekasvatuse Instituudi korraldada.

2016. aasta jooksul toimusid (tabel 20): kartuliseminar (iga-aastase traditsiooni jätkumine), 4 täienduskoolitust taimekaitsevahendite professionaalsele kasutajale, 3 konverentsi (Eesti Taimekaitse 95, Viljelusvõistlus 2016 ja Mullapäev). Augustis toimunud taliteravilja külvi- ja külvielse mullaharimise tehnoloogiate esitluspäeva tegemised filmiti üles ning sellest koostatakse õppevideo tehnoloogiate võrdlemiseks.

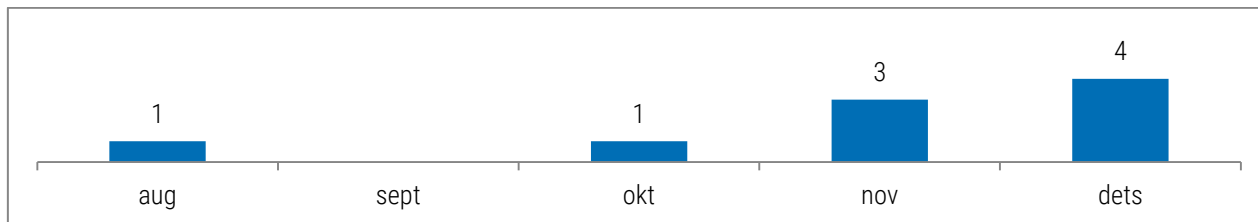
Tabel 20. Taimekasvatuse tegevusvaldkonna väljamaksed

Tegevus	Tellitud tegevuste arv	Täidetud tegevuste arv	Eeldatud maksumus, € (2016. a kohta)	Välja makstud tegevuste arv	Väljamakse summa, €
Esitluspäev	1	1	1 700	1	1 700
Esitlustegevus	32	7	162 910	3	13 910
Infopäev	3	1	1 950		
Konverents	3	3	19 700	1	5 500
Käsiraamat	1				
Teabematerjal	3	1	6 000	1	6 000
Täienduskoolitus	6	4	3 980		
Veebileht	1				
Videofilm	1				
Kokku	51	17	196 240	6	27 110

Programmi tegevused on avaldatud veebilehel taim.etki.ee, samalt lehelt avanevad ka viited internetipõhiste taimekahjustajate monitooringu ning I-Taimekaitse süsteemidele. Taimekahjustajate leviku tabelitest nähtub suur taimekaitse vajaduse erinevus maakonniti, lisatud on kartuli- lehemädaniku riski graafikud ja graafikud teraviljakultuuride haigustõrje vajadusest kasvuperioodi vältel. Veebirakendus I-Taimekaitse on aadressil <http://itk.etki.ee>, edasistes arendustes luuakse lahendus monitooringu andmeil piirkondlike taimekaitse soovitude andmiseks.

Tellitud teabematerjalidest või käsiraamatutest valmis aasta lõpuks konverentsiga seotud teabematerjal „Eesti taimekaitse 95“. Kõik programmi raames väljaantavad materjalid avaldatakse ka elektrooniliselt programmi veebilehel või www.pikk.ee. Taimekasvatuse aspektide esitlemiseks näidispõldudel ja põldkatsetel vajalikust tehnikast soetati 2016. aastal katsekombain ja väiketraktor, ülejäänud soetused lõpetatakse 2017. aasta alguses.

Joonis 10. Taimekasvatuse tegevusvaldkonna ürituste toimumise aeg, ürituste arv

Kokku on programmi raames tehtud ja joonisel 10 esitatud üritustel osaletud 595 korda: mullaharimise tehnoloogia esitluspäeval osales rekordiliselt 102, konverentsidel 77-162 (keskmiselt 131), taimekaitse-koolitustel osales keskmiselt 17 inimest. Üritustest teavitamise jaoks peetakse efektiivsemateks www.pikk.ee kalendrit, millel on regulaarselt palju kasutajaid; ning meililiste, mis viivad informatsiooni otse sihtgrupile. Programmi ürituste informatsiooni avaldamisest on olnud huvitatud portaal www.pollumajandus.ee, millega koostööd kavandatakse tulevikus kaaluda.

Taimekasvatuse programmi Nõukogule esitatud materjali kohaselt plaanitakse 2017. aastal sõlmitava lepingu tegevusi eeldatava maksumusega 270 365 eurot (18 koolitust, 4 konverentsi, 7 infopäeva, 8 esitluspäeva katsevariantide esitlustega, 7 käsiraamatut või teabematerjali, videofilm, veebilehe haldamine, taimekaitse nõuandesüsteemi täiendamine ja arendamine). Lisaks nõukogusse kaasatud organisatsioonidele ja kaasatud ettevõtetele, tehakse tegevuste korraldamisel koostööd Viljeluspäevad MTÜ, Eesti Kartul MTÜ ja Eesti Taimekaitse Seltsiga.

Aianduse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm

Aianduse tegevusvaldkonna pikaajalise programmi eesmärk on tõsta aiandussektoris tegelevate ettevõtjate ja töötajate teadmiste taset teemadel, mis on seotud aianduskultuuride viljelemise, lisandväärtuse loomise läbi esmase töötlemise ja säilitamise, müügiedenduse ja finantsküsimumustega ning seeläbi suurendada nende konkurentsivõimet. Programm katab järgmiseid valdkondi: avamaa köögiviljandus, katmikaiandus, puuviljandus, marjakasvatus, uute aiakultuuride introduktsioon.

Hange nr 171666 kuulutati välja võistleva dialoogina, 19. veebruaril 2016. Tähtajaks, 29. märtsiks, esitasid ühistootluse **Eesti Maaülikool, Eesti Taimekasvatuse Instituut, Räpina Aianduskool ja Eesti Aiandusliit**. Taotlus kvalifitseeriti 08. aprillil 2016, dialoog taotlejatega oli konkreetne seetõttu, et tellitavateks tegevusteks kõikvõimalikest valikutest jäid vaid infopäevad, konverentsid ja esitluspäevad. Pakkumuse esitamise ettepanek esitati 13. septembril, pakkumus esitati 23. septembriks, pakkumus tunnistati edukaks 28. septembril ja raamleping allkirjastati 3. oktoobril 2016.

Tellimine

Raamlepingu kohaselt sõlmitakse toetuse saajaga kord aastas uus hankeleping, mille sisu arutatakse läbi programmi Nõukogus. Raamlepingu maksimaalne maksumus on 800 000 eurot, vormistatud on 2 hankelepingut (2016. aasta hankelepingut muudeti ühe infopäeva ärajäämise võrra, see muudatus kajastub ka tabelis 21). Toetus makstakse välja tegevuste viisi (nt infopäeva maksumus).

Tabel 21. Aianduse tegevusvaldkonnas tellitud tegevused

Tellitud tegevuse liik	Kogus	2016 lepingu maksumus, €	2017 lepingu maksumus, €
Infopäevad	1 infopäev aastal 2016, 7 infopäeva aastal 2017	1 400	9 800
Konverents	Iga aasta 1 konverents	12 800	12 800
Esitlustegevused	7 esitluspäeva aastal 2017	0	107 499
Hankelepingu eeldatav maksumus kokku		14 200	130 099

Täitmine

Lisaks maksetaotlustele esitab programmi täitja kaks korda aastas (jaanuar ja juuli) poolaasta tegevuste sisulise aruande. Programmi täidavad 4 organisatsiooni, tegevuste korraldamine on omavahel ära jaotatud sõltuvalt teemadest, üldkoordineerimine on Eesti Maaülikooli korraldada. Aianduse programmi Nõukogu moodustati 12. oktoobril. Nõukogusse kuuluvad enamasti praktikud: 8 liikmest on 4 aiandusega tegeleva ettevõtte esindajad, nõukogu juhib kutsega aianduskonsulent.

2016. aastal toimus programmi raames üks infopäev (aiasaaduste töötlemine ning ohutu kvaliteetne toode – õunamahl ja õunatooted) novembris ning üks konverents (Aianduse Visioonikonverents 2016) oktoobris. Aianduse visioonikonverentsile kutsutakse igal aastal mõne välisriigi esindajad, sellel korral keskenduti Taanile; osales 130 inimest. Tagasiside järgi vastas konverents osalejate ootustele, samas edaspidiseks sooviti materjalide paremat loetavust, veel rohkem praktikuid ning nimetati teemasid edaspidiseks (tootearendus, toodete väärindamine, tehnoloogiad ja IT aianduses jne).

2016. aastal esitati PRIA-le üks maksetaotlus, selle menetlemine oli seisuga 31.12.2016 pooleli.

Ühistegevuse tegevusvaldkonnas teadmussiirde pikaajaline programm

Programmi eesmärgiks on tegeleda põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate ühistegevusega seotud väljakutsetega, et muuta ühistegevuse koostöövorm järjest sisukamaks ning ettevõtjatele tulutoovamaks. Antud programmi raames käsitletakse ühistegevusena põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate **majandusliku ühistegevuse** edendamist.

Hange nr 171752 kuulutati välja võistleva dialoogina, 23. veebruaril 2016. Tähtajaks, 15. aprilliks, esitasid ühistaotluse **Eesti Maaülikool, MTÜ Eesti Põllumeeste Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, MTÜ Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Põllumeeste Ühistu KEVILI ja MTÜ KEVILI Koolitused**. Taotlus kvalifitseeriti 02. mail 2016, dialoog hõlmas nii suulist kui mitmeid kirjalikke voore, dialoogi lõpetamise protokoll allkirjastati 26. augustil. Pakkumuse

esitamise ettepanek esitati 6. oktoobril, pakkumus esitati 21. oktoobriks, pakkumus tunnistati edukaks 7. novembril, raamleping sõlmiti 18. novembril 2016.

Raamlepingu kohaselt koostab hankelepingu sõlmimiseks täpsustatud tellimuse, sh 2017. aastaks, programmi Nõukogu. Programmi nõukogu moodustati 29. detsembril 2016, hankelepingu läbiarutamine jäi 2017. aastasse. 2017. aastaks kavandatud hankeleping hõlmab tõenäoliselt järgmiseid tegevusi: infopäevad (2017. aastal tõenäoliselt 6), täienduskoolitused (5 ühepäevast, 3 kahepäevast), konverents, ettevõtete külastused (Eestis 2, välisriigis 1), õpiringid (3), teabematerjalid (2: alustavale ühistule ning eksport ja turustamine). Nõukogu ülesandeks on läbi arutada ürituste täpsemad teemavaldkonnad, ajakava jmt.

Toiduohutuse tegevusvaldkonnas teadmussiirde pikaajaline programm

Toiduohutuse alase teabe edastamise teadmussiirde pikaajalise programmi eesmärgiks on tõsta toidutoorme ja toidu tootmise ning töötlemisega tegelevate põllumajandusettevõtjate, teiste toiduettevõtjate ning ettevõtete töötajate ja seeläbi ka elanikkonna **toidu ja toiduohutuse** alast teadlikkust.

Hange nr 170010 kuulutati välja võistleva dialoogina, 21. detsembril 2015, ühistaotluse esitasid Eesti Maaülikool, Tervise Arengu Instituut, Eesti Toiduainetööstuse Liit ja Tallinna Tehnikaülikool. Taotleja loobus hanke täitmisest pärast dialoogi suulist vooru ja hange lõpetati 27. mail 2016.

Kordushange nr 177781 kuulutati välja avatud menetlusena (eelmise hanke dialoogist pärineva teabe abiga) 29.08.2016, pakkumuse esitamise tähtaega lükati mitu korda edasi hankedokumentide täiendamise vajaduse tõttu. Tähtajaks, 9. novembriks esitasid ühispankumuse **Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit, OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskus, Eesti Maaülikool**. Pakkumus tunnistati edukaks 28. novembril, raamleping allkirjastati 15. detsembril.

Hankeleping 2017. aasta tellimuse täpsustustega (koostöös ühistäitjate ja Maaeluministeeriumiga) sõlmitakse 2017. aastal. Hankeleping hõlmab vähemalt järgmiseid tegevusi: infopäevad (tõenäoliselt 10, erinevatele suurusgruppidele), konverents, täienduskoolitused (11 erineva kestusega), käsiraamatud (2, elektroonilised), teabematerjalid (7, erinevad mahud), videofilmid (10), veebilehe loomine ja haldamine.

Loomakasvatuse tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm

Programmi objektiks on loomakasvatuse sektoris (v.a. vesiviljelus) tegelevatele ettevõtjatele ja töötajatele suunatud teavitus- ja koolitustegevused. Loomakasvatuse tegevusvaldkonna pikaajalise programmi eesmärk on tõsta ettevõtjate ja töötajate teadmiste taset teemadel, mis on seotud **põllumajandusloomade** pidamise, söötmise, heaolu, tervise, taudiennetuse, aretuse ja geneetiliste ressursside säilitamise, ohutu ja kvaliteetse sööda, ning esmase töötlemise kaudu lisandväärtuse loomisega.

Hange nr 170586 kuulutati välja võistleva dialoogina, 21. jaanuaril 2016. Tähtajaks, 01. märtsiks, esitasid ühistaotluse **Eesti Maaülikool, Järvamaa Kutsehariduskeskus, Eesti Põllumeeste Keskliit ja Maaelu Edendamise Sihtasutus**. Taotlus kvalifitseeriti 17. märtsil 2016, dialoog hõlmas nii suulist kui

mitmeid kirjalikke voore teineteisest möödarääkimiste lahendamiseks. Dialoogi lõpetamise protokoll allkirjastati 22. detsembril 2016, pakkumuse esitamine toimus 2017. aastal. Seisuga 18.02.2017 hankemenetlus lõpetati pakkumuse mittevastavuse tõttu.

Hange nr 183149 „Teadmussiirde pikaajaline programm loomakasvatuse tegevusvaldkonnas II“ kuulutati välja 28.02.2017.